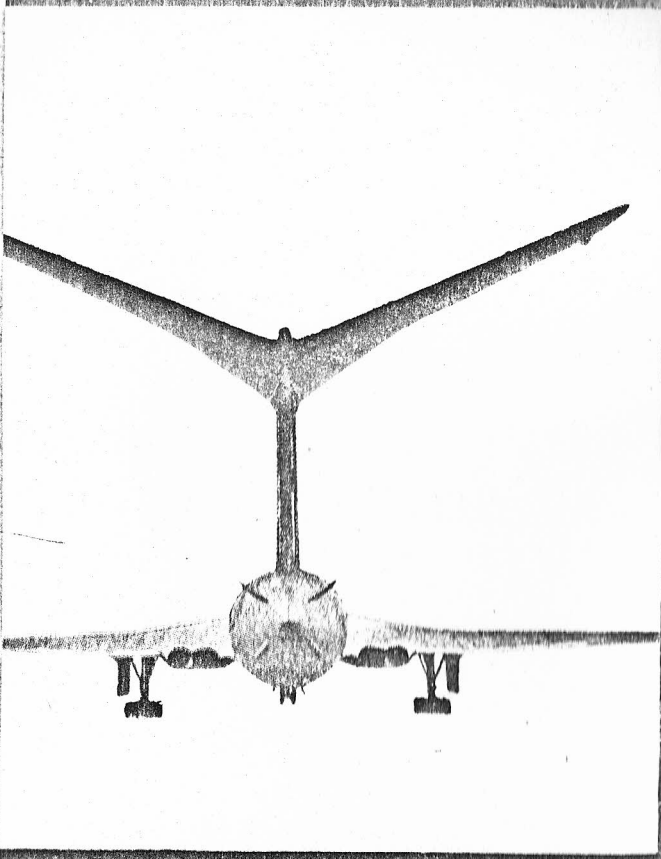

צקלון

צק לון

לקט חרנומים

תוכן הענינים

3	מיוך רגיןלד הרגריבס	הניידות המנצחת
15	לויטי'קול ו. ר. זסורבי	התקפת השיבוש
33	גני'לויטי' דושן קואדר	מלחמת הפרמיוזנים היוגוסלכית

מופיע בהשתתפות אג"ם—מה"ד

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

הניידות המנצחת

מאת

מיוֹר רִגְיֵנְלֵד הַרְגְרִיבְס

„מרץ — מרץ! מהירות! יצלח למלחמה מי שיצלח לתנועה.“
נפוליון בונפרטה

בימים אלה מקובל כמושכל-ראשון, שהניידות היא הקפיץ-המניע הראשי בכל הצלחה טקטית, שכן בלעדיה כמעט מן-הנמנע להשתמש ביקרת-הערך שבתחבולות-המלחמה — הלא היא יסוד-ההפתעה. מהירות והעזה יגברו תמיד על מסה גרידא: „ככל שצפופה הקמה, כן ייקל לקצור בה“, כאמרתו השנונה של אַלְרִיך מֶלַך הגותים*.

ובכל זאת — והדבר מפתיע למדי — הרי התפיסה הרואה בניידות את התחבולה-הראשה שבבית-האוצר הגדוש והמגוון של אמנות-המלחמה — היא צעירה לימים, יחסית. האופיני לפלגנה הקלסית של היונים והמוקדונים היה משקלו הכבד של מחצה, יותר מאשר מהירות הקצב של תנועתה. אפילו הלגיון הרומאי, למרות מעטה המתגרים קלי-הזין שלו — ה„ולטיים“ — היה גוף מוצק יותר מאשר זריו; היה זה אֵילִי־מֶסֶץ יותר מאשר מכת־בוק, והוא סמך על כוחו המוחץ ועל משמעת-הברזל שלו להבקיע לו דרך עד לנצחון, יותר מששאף לנצל את מהירות התמרון כדי לזכות בנר-מנצחים**). וכה שם זאת קיפלינג (בספרו „פק מגבעת פוק“ (Puck of Pooks Hill) בפיו של הצנטוריון — שהוא עצמו רומאי, יליד־בריטניה — שעה שהוא פונה אל אנשיו, חיילי הלגיון ה־13: „האמת אומר, הם שלימדונו את הצעד־הרומאי. עליכם לדעת, לפני כן שירתו רק עם גייסות-העזר, מהירי-הצעד, ואילו צעדו של הלגיון שונה הוא לגמרי. זוהי פסיעה ארוכה ואטית, שאינה משתנה מהנץ החמה ועד שקיעתה. כמאמר הפתגם: „במצעדו הקצוב, המתמיד — חיל־רומא יתנכר תמיד.“ 24 מילין (ק"מ) 38.5) בשמונה שעות, לא יותר ולא פחות. ראש ורומח מורמים, מגן על גב, צוארון השריון פרוס כרוחב כף־יד — כך תישאו את נשירי-הלגיונות על פני בריטניה — ועל פני העולם כולו“.

* אלריך — מלך הווייגותים. צר על רומא הבירה. פוץ לחיכה והפקירה לשוד ולביוה (410) (המתרגם).
** באשר לפרטים מלאים יותר על מבניהם של הפלגנה היונית והלגיון הרומאי, עיין לקום למערכות ישראל בימי הבית השני, מאת אל. גלילי הוצאת „מערכות“ (המתרגם).

מחברים ומקורות

(הערות והארות לקורא)

הניידות המנצחת מאת מיוֹר רִגְיֵנְלֵד הַרְגְרִיבְס.

לאחר שבחוברת מס. 7 של ה„צקלון“ התפרסמה סקירה, ממקור צרפתי, על „המהירות“, ניתן בחוברת הנוכחית מאמר על נושא „הניידות“ כגורם צבאי. מחבר המאמר הוא קצין בריטי בדימוס, חוקר היסטוריה, וגם צייר מוכשר (אם כי מאמרו אינו מלווה בציוריו הפעם), אשר הספיק לקנות לעצמו פרסומת ע"י מאמרו קלרי-הסגנון, ועם זאת מקיפים, אשר התפרסמו בעתונות המקצועית הבריטית והאמריקאית. מאמרו לקוח מתוך הרבעון הבריטי „גורגל החברה המלכותית של השירותים-הלוחמים המאוחדים“

Royal United Service Institution Journal.

התקפת השיבוש מאת לויטנט־קולונל ויליאם דסיברי.

בעל המאמר שימש כמפקד גבוה, ואח"כ כקצין מבצעים של דיבוייה אמריקאית במלחמת-העולם השניה. אח"כ שירת במיניסטריון המלחמה בושינגטון, ובצבא הכיבוש באוסטרליה. כעת מרצה בביה"ס לפיקוד ולמטה של צבא ארה"ב.

בהשתמשו לדוגמה באחד מקרבות אוקראינה בסתיו 1943, משתדל המחבר להוכיח את תכליתיותה של התקפת ההמנעה דוקא במצב דפנסיבי. מאמרו הופיע לראשונה בירחון „ההשקפה הצבאית“, בטאון ביה"ס לפיקוד ולמטה האמריקאי (Military Review).

לחמת הפרטיונים ביוגוסלביה מאת לויטנט־גנרל דושן קודר.

כוחות הפרטיונים של טיטו הצליחו לרתק בהרי יוגוסלביה במשך רוב שנות מלחמת-העולם השניה כמה מאות אלפים מחיילי מעצמות ה„ציר“. עובדה זו, ותוצאותיה לגבי ניהול המלחמה בחצי האי האיטלקי ע"י בנות-הברית עצמן, החלו להתגלות בכל משקלן רק לאחר סיום המלחמה.

במאמר המתפרסם בחוברת זו של ה„צקלון“ מסכם אחד ממפקדיו הגבוהים ביותר של הצבא היוגוסלבי את פרשת עמידת הפרטיונים בפני צבאות גרמניה, איטליה, הונגריה ובלגריה, ואת הישגיהם המזהירים בשטח המלחמה הזעירה. המאמר נתפרסם לראשונה בירחון „כתביהעת הצבאי הכללי השביצרי“

תמונת השער

המפציץ הבריטי החדש „ויקטור“, בעל ארבע סילונים; כנפיו

בצורת „חרב־עקומה“ (המדאה מאחור)

אכן פסיעת-הלכות מעין זו, כאותו "פסו רומנו" (*). כאשר נוקטים אותה בנתיבי המסע — עשויה לטפח הרגלי-מחשבה הנוטים ל"קצב האטי" גם אחר כך, כאשר מגיעים לידי עריכת-קרב.

כושר ניידותו של החייל-הפרט מותנה במידה רבה במשקל כלי-הנשק והציוד העמוסים עליו; ואילו ביחידה, מותנה כושר הניידות במהירות אשר התובלה שלה מסוגלת להשיגה. והנה החייל הרומאי — שחוח תחת משקלם של: קסדה, שריון, מגיני-רגליים, צינה, חרב כבדה ("ספתה"), חרב קלה יותר ("הסמיספתה"), שני רמחים להטלה ולקרב מקרוב וכן — בהיותו במסע — מנת-מזון לשלושה ימים לפחות, ריעת אוהל, כלי-אוכל, שיפוד-לבישול, סיר, ספל, סל למלבושים נוספים, וכן את, או משור, או מכוש או מגל; אכן, היה היה הוא מצוייד כיאות לצורך זריזות וגמישות בקרב... את חפציו האישיים, שנשאם על מוט שמולג בקצהו, יכול היה להפקיד, לעתים, יחד עם המטען הכללי — האהלים, מטחנות-התבואה, מלאי הרמחים והכלים הארטילריים (כגון הבליסטרה או הקטפולטה), שבעיקרם נישאו על גבי בהמות-מעמס. אולם לצורך מסע-ההתקרבות הועמס על איש-הלגינות משא של כ"32—36 ק"ג, נוסף למשקל הניכר עדי-מאוד של שריונו ונשקו.

מרשל דה-יסכס (**), מצטט אמנם מקרה, אשר בו צעדו לגיונרים 24 מיליון בחמש שעות — בהשראתה של תזמורת צבאית, שנתנה את הקצב והתמידה בו. אבל כאן לפנינו הישג יוצא מגדר הרגיל, כיוון שהאנשים לא הטרדו בכל משא זולת השריון והנשק, במתכונת של "חימוש מוקל". לעתים נדירות בלבד עלו על הנורמה של 24 מיליון בשמונה שעות.

אחרי ככלות הכל, אין להתפלא הרבה על כך, שלגבי המצביאים הרומאים לא היתה רמת ניידות גבוהה בבחינת הנרצה-המכריע, כפי שהפכה להיות לאחר מכן. בסופו של דבר, הגם שידעו כי חייליהם ילחמו באופן מצויין לכשיובאו לקרב, הסכימו מרבית הפרוקונסולים לנוהג אשר ויגטיסו ניסח אותו אח"כ בזו הלשון: "טוב יותר לגבור על האויב בכוח הרעב... או הפחד, מאשר ע"י מערכות-כלליות; כי באלה האחרונות גדול לעתים קרובות חלקו של המול משל אומץ-הלב". למעשה אפשר ליהס את ירידתה המהירה של רומא כמעצמה צבאית לכך, שהזניחה את טיפוח הניידות בגייסותיה — ובכך שמטה את העדיפות הזוכה-בקרבות — לא פחות מאשר בהעדר-חוט-שדרה, שהתבטא בהסתמכותה על חילות-עזר מבני-זרים.

(*) המחבר מרמו ל"צעד רומאי" (Domo Romano) שונה משל הצנטוריון: הכינוי באיטלקית, "פסו רומנו" ניתן ע"י מוסולוני ב-1938 למצעד האזויים הפרוסי הנודע בגוף מווקף, ימים צמודות ורגלים מיושרות בתכלית, הנורקות לסירוגין בצעד-קדימה צעד-קדימה, אשר שימש בצבא הגרמני למצעדים חגיגיים, מסרדי-מצביא, וכיו"ב.
(**) מרשל דה-יסכס (De Saxe), איש-מלחמה נודע והוגה דעות במאה ה-18, מצביא צרפת במלחמת "הירושה האוסטרית", נהדב הספר "הזיות צבאיות" (Reveries Militaires) העומד להוסיף בעברית בהוצאת "מערכות" — המתרגם.

כדי ללחום אותם קרבות שלא הצליחה להמנע מהם. הצבאות שבראשית ימיהם המעיטו לתמרן וביצעו מעשי-הפתעה מעטים, זולת ה"אמבוסקדו" ("אמבוש", הוא המארב), שהנו גייה למעשה. התנגשות מצח אל-מצח, ובעקבותיה חילופים רועשים של מהלומות-חרב — הנה כיצד התרחשו הדברים לרוב; והקבלריה (חיל הפרשים) כבדת-השריון היתה מתגלגלת ועולה לאטה לשדה-הקרב, מנסה להכריע את "אספסוף הרגלים" בעצם כוחה וכובדה. אף כאשר שינה הקשת את כל מראה שדה-הקרב של זמנו, ע"י כך שהדגים את העצמה הטמונה בנשק-קליעה שבידים אמונות, הוסיפו עדיין להתמיד בהתקפות-חזיתיות, תוך כדי התעלמות מוחלטת כמעט מהזדמנויות-הפתעה הנפתחות בפני תמרון זריז באגפים.

נכון, אמנם, שבמערכת קראסי* (26 באוגוסט 1346), אובטח האגף האנגלי מימין במידת-מה ע"י רצועת יער צפוף, אולם למעשה לא היה דבר אשר ימנע בעד הצרפתי מלבצע תנועת-גריפה מהירה ונרחבת, ולתקוף את אגפו השמאלי ועורפו של המלך אדוארד מכיוון צפון-מזרח. אפילו רצועת-היער עצמה לא היתה בלתי-חדירה, ואף נחל המאָ שנמצא בינה לבין האגף האנגלי הימני, לא היה בלתי-עביר. אולם מסתבר, שאפשרות ביצועם של מהלכים כאלה באגפים אף לא עלתה על דעת הצרפתים. על כל פנים, הכוח שעמד לרשות המלך פיליפ היה כה בלתי-מורגל בתמרון מהיר, עד כי כל נסיון כזה היה הופך ללא ספק למעשה-נפל. התוצאה היתה, שהצרפתים ובני-בריתם התקדמו בסגנון המקובל הפרימיטיבי, כשה"ארבלטרים" (*) בחלוץ, הללו — לאחר שידם היתה על התחנותה בקרבי-יריות עם הקשתים האנגלים, ורוחם נשברה — נפוצו באנדרלמוסיה, והניחו לאבירים המשוריינים, על סוסיהם כבדי-התנועה, לנסות ולהשיג את ההכרעה. אך הפרשים — שהאספסוף הפרוע של הארבלטרים הנסוגים הפריע בעדם, ותנועתם הוּאָטה מחמת יוֹן-הביצה שלרגלי המדרון עליו נערכו האנגלים — כמעט ולא היו אלא "מטרה בלתי-נעה" לברד החיצים שניתך עליהם, בכוח ובמהירות כאלה, שדמה הדבר כאילו שלג היה יורד... ושוב לא יכלו להערך ולצאת לקרב" (**).

אך למרות לקח קרסי, הברור בתכלית — אשר הוכיח כי נגד נשק-יריה כר-הכרעה אפשר להתמודד בהצלחה רק באמצעות "עצירה וריתוק" בחזית ופתיחה בפעולה מהירה ותקיפה באגפים — הרי חלפו ימים רבים וארוכים בטרם זכה

(*) מערכת Crecy — קרב מפורסם במלחמת מאתי-השנים בין אנגליה לצרפת.
(**) "ארבלט", מין רובה-קשת, שאמצעיתו סדן, ועליו מונח החץ ונדרך מיתר הקשת המשתחרר בלחיצת הדק, שם הכלי — מוצאו מ"ארקובליסטה" — דהינו — "בליסטרתי" כרומית. הארבלטרים אשר בצבא צרפת היו שכירים בני גנואה.
(***) כדבריו של פרואָטר (Fréaissart), וזאת לזכור: אף במיטב השגיה לא היתה מעולם הסתערות פרשים בימי הביניים בגדר דהית-תנופה הנישאת כסופה בקול רעמים, כי הסוסים בישיה-המול היו כורעים תחת המעמס של קרוב ל-200 ק"ג. כאם הושג קצב העולה על 6.5 ק"מ לשעה, הרי היה זה סימן כי פני הקרקע היו טובים במיוחד. ליד קראסי ירדו גשמים עזים בלילה הקודם ופני הקרקע היו איומים.

צבא ימיה-בינים הנמצא בקו-המסע — אפילו בקו התקרבות — היה דוגמה מושלמת לכך, כיצד עשויה עוצבה להיות מואטת ע"י קצב התובלה הזחלנית אשר אתה.

משמעת-מסע כמעט ולא היתה בנמצא כלל; ורק לגבי „נושאי-החנית“ נעשה נסיון-מה לצעוד בקצב, בעיקר במגמה הראויה-השבה — למנוע את כלי-הנשק הללו, שהם מכותפים, מלהתחכך זה בזה ומלפגוע בשכני נושאי-הם. אולם כדי לספק אותה מוסיקה צבאית, שבדורות מאוחרים יותר טען לה מארשל דה-סכס, למען יותן ויקיים הקצב הנחוץ כל-כך בשביל צעידה ממושכת ובלתי פגומה — לא היה אז בנמצא אלא תוף או חליל משובשי-צליל. אולם הצרה האמיתית טמונה היתה בעובדה, ששיעור התנועה של השדרה כולה נקבע לחלוטין ע"י ה„זנב“ שלה. ואיזה „זנב“!

היתה כנופיה רבתי של רוכלים, מוזגים, קצבים, נשי חיילים ו„נלוי-מחנה“ למיניהם, שהיו משרכים-דרכם בצד עגלות-המטען המסורבלות ובהמות-המעמס המדולדלות, גררים ומזדנבים תוך כדי יחס של ביטול לא-איכפתי לכל גערה שממטירים עליהם אלה „אשר על הקרונות“, וה„עזר כנגד“ אשר להם, העמלה בפרך — היא „רועת-הזונות“ (HUREN-WEIBEL). כמעט תמיד עלתה חשרת „גרורי-המחנה“ על הכוח-הלוחם האמיתי — משלשה ועד חמישה מונים; ומעולם לא נראתה דוגמה מאירת-עינים יותר לאימרה בדבר „זנב המכשכש בכלבו“, מכאן שה„אספקה“ — במובנה הנרחב ביותר — היתה שלטת בכיפה, על חשבון הניידות.*

המסע המאומץ המפגיע של הרולד-הסכסוני**), למשל, מגשר-סטמפורד ללונדון, דרך של כ-320 ק"מ על פני דרכים איומות, שעשה בפחות מחמישה ימים — לא בוצע אלא במחיר נטישתן הן של כבודתו והן של מלוותיו הכבודות, והוא דלדל את שרידי גייסותיו כדי חוסר-אונים שכוה, שרק כעבור ששה ימים נוספים יכול היה להעזי ולנוע לקראת החוף, ולהתיצב על דרכם של כוחות הפלישה הרעננים ושבועי-המנוחה של ויליאם במערכת הסטינגס (14 באוקטובר 1066).

הנהגת אבק-השריפה נתנה באקראי זריקת עידוד לניידות — כאשר אנשים

* באירופה הוסיפו „נלוי-המחנה“ להיות בכחינת קלה-לצבאות, ממש עד לימי מלחמת קרים (1854—1856); ואין בכך משום זלזול באומץ-לכם ובכשרם-לקרב של גייסות וושינגטון, אם נציין כי חלק ניכר בהצלחתם יש ליחס לניידות העדיפה בה זכו, כי לאשרם לא הכביד עליהם עדר-הגרורים, ואילו אצל הבריטים — הכלל היה כמעט תמיד היפוכו של דבר, ואכן מר המחיר ששילמו בעדו — וידוע במיוחד גנרל ברגוין (Burgoine), שיצא בראש „צבא עצמאי“ מקנדה בקרב טיקונדרווגה, הבקיע לעצמו דרך דרומה על פני מדינת ניו-יורק העלית — אבל הוכה במערכת סרטוגה (על גדה הרוטון התיכון) ונאלץ להכנע על כל אנשיו, באוקטובר 1777, כשהוא מוקף גייסות אמריקניים.

** הרולד הסכסוני — שעלה לשלטון במות „אדוארד-המתודה“ מלך אנגליה, ב-1066, הוכה ע"י ויליאם הנורמנדי, הוא „ויליאם הכובש“, שפלש לאנגליה מיד לאחר מות אדוארד, והקים בה את שלטון שושלתו — (המתרגם).

וסוסים החלו משתחררים בהדרגה מן השריון המסורבל, שנתגלה כה חסר-תכלית בתורת מגן בפני הקליעים מן הסוג החדש — אם אמנם קרה, ופגעו ממש במטרתם, כפי שהזדמן וקרה לעתים, כתוצאה מחופש התנועה הרב יותר שזכה בו החייל הרגלי, הוחש במידה ניכרת קצב ההליכה, ואחר מכן, משעמדו הפרשים על האיות שבהסתערות-חזיתית כלפי גייסות המצויידים בנשק-חם — פנו והחלו בנסיגות של ההתקפות מהאגף, התקפות אלו היו מתבצעות בתנופות מהירות ותוך כדי שימוש בכל מקום אפשרי, ביסוד ההפתעה המסייעת לשיבוש רוחו של היריב.

אבל אנשי חיל-הרגלים נלחמו עדיין בגושים מוצקים, כשהם הולמים זה בזה כנגוח פרים בשער המכלאה, ואינם מודקקים לתמרון טקטי אלא במידה הפחותה ביותר. וכן נמשך עדיין קצב התקדמותם בקו-המסע, כשהוא נתון לחסדי שיירת-כבודה משתרכת, על משא הטפילים העקר אשר אתה; אכן, כוחות אלו היו מודחלים על פני דרכים אשר לא היה בהן כדי לעודד הובלה מהירה ומתוקנת. להיפך.

למחצית המאה הי"ז התנון אורח הנהלת פעולות המלחמה כדי כך, שכמעט והפך למערכת מוסכמות וכללים, לדבר-מה אשר להגדירו אפשר רק כמין ריקוד „קודריל“ צבאי מסוגן, ערוך זוגות-זוגות, צבאותיה של אירופה (המרכזית) היו כפותים ל„מגזינים“ (מחסני-אספקה אגורים), אשר הזיקה אליהם הגבילה חמורות את מרחב פעולתם, ועל כן, הסתפקו בכך, שהיו מתפרסים ברוב זהירות ב„דגם“, שצורתו הסכמטיות כמעט ונקבעו מראש. מגמתם היתה לשלול יתרונות מן היריב, ולמנוע ממנו אפשרות-תנועה באמצעות תמרון „מעשה-אמן“ — אשר יביא אותו יריב לידי מצב אשר לפי החוקים המוסכמים של המשחק, יהא „בלתי-אפשרי“ מבחינה פורמלית. פרט למארב שנודמן מדי פעם, יצאו מן השימוש כל הנסיגות לתחבל הפתעה, אכן, דבר כמו התנגשות מזוינת במלוא-הכוח, ועד תום — אשר בה יש לבקש נצחון מכריע, ולו גם בהסתכנות מועטת, מקובל היה להביט בה שלא בעין יפה. בשנת 1749 יכול היה דה-סכס לומר, מבלי לעורר כלפי עצמו לעג או תוכחה: „אין אני מצדד בזכות לאסור מערכה... הריני משוכנע כי מצביא פיקה עדי-מאוד עשוי לנהל מלחמות כל-ימי חייו, מבלי שייאלץ לאסור קרב אפילו פעם אחת.“ יתר על כן, מסנבך*). יכול היה לכתוב בהערצה על אחיו של פרידריך הגדול, הנסיך היינריך מפרוסיה, בזה הלשון: „עטור-הצלחה יותר מיוליוס קיסר ליד דירכיום**), גדול מקונדה הגדול“ (מגדולי המצביאים של צרפת במאה הי"ז, שבמערכת רוקרוואה (1643), שבר את עוזה הצבאי של ספרד).

קשה להעלות על הדעת תפיסה המחושבת יותר להחזיק מדינה במצב-נצחי של מלחמה; ואין לך ניגוד מוחלט יותר לאותו ציווי, האומר, ש„אם יוצאים למלחמה

* קציר-מטה פרוסי וסופר בסוגיות מלחמה מסוף המאה הי"ז וראשית הי"ט.
** דירכיום — כיום דורצ'ו (אלבניה), מקום התמודדות קיסר בומפיסוס, ללא קרב גדול ע"י סדרת תמרונים ומעשי התחפרות וללא תוצאה מכרעת — (המתרגם).

במלל — כי אז יש לנהלה כך, שתביא עמה מצב-שלום משופר יותר". שחרי ברור, כי כל עוד מקיים יריבך "צבא-שבנמצא"*) יוסיף הוא לשמש גורם אשר מוכרחים להביאו בחשבון. והדרך הטובה ביותר לזקא שלא יקיים צבא-שבנמצא, היא להוציא את הצבא שבידו מכלל שימוש באופן מכריע.

היש להתפלא, איפוא, שמצביאים כמו טאלר, בופלאר, וילאר וונדום (** — אשר הקדימו וקימו בעצמם, בנפש שאננה, את אותו סילוף-ההלכה-הצבאית שמסנבך כה העריץ — יראו כמתמיהה וכפורצת-גדר את "המינות" הנועות שבנצחונות המדהימים, חסרי כל דר-משעות, של הדוכס ממרלבורג? ***) , שכן נתבססו תכסיסו במידה רבה על מהירות התנועה, במשולב עם רוב-גמישות בתמרון הטקטי.

יתרון אדיר הפיק מרלבורו מכך, שהביא לידי שלמות שיטת הספקה פשוטה, אך שימושית, אשר שחררה אותו מן המגבלות שהטילו "מגוינים" הסטטיים על הניידות; וע"י השתמשו בקצב תנועה מהיר, שאיפשר לו לגמא מרחבים בזמן קצר בהרבה מלוחות-הזמנים הנהוגים בדורו, הצליח "קורפורל ג'והן" (כינוי של מרלבורו בפי חייליו) "להקים הקפות סביב יריביו", בהזדמנויות חוזרות ונשנות פעמים רבות (***) .

כמעט בכל מקרה השיג מרלבורו את תוצאותיו רבות-הרושם ע"י הפעלת כוח מאוזן-בקפידה מכל החילות; אף כי לצורך ביום מבצע הטעייה, נהג לסמוך על הניידות העדיפה של הפרשים (***) , כך, בצלחו באביב 1711 את הקיום-הבצוריים "אין למעלה מהם" (Non plus ultra) אשר הקים וילאר להגנה על צפון צרפת ושתפרסמו כ"בלתי נלכדים" — נוצל חיל-הפרשים כדי לבלבל את הצרפתים בתנועת הטעייה; אכן, רק מהירות-תנועתם הם ועזרתה של החשכה שירדה, הם

*) "צבא שבנמצא" (Army in being) — צבא שבעצם קיומו מהוה איום. מקור הביטוי במושג הציי המקובל, המתכוין לצי — אשר בעצם היותו נכון לפעולה, אף כשהוא נמצא בנמלי-המוצא שלו — מהוה הוא איום לאויב וגורם-בטחון לעמו (המתרגם).
(*) ממצביאי צרפת בסוף המאה ה"י, ובמלחמות הירושה הספרדית.

(***) יריבם הבריטי של הנ"ל במלחמות סוף המאה ה"י ובתחילת המאה ה"י. אמן התנועה וההטעייה, ונחשב — ביחוד ע"י הוגי-דעות צבאיים בריטים — כאחד מגדולי המצביאים (עיין, למשל, ברשימה "באון צבאי" — סגולות המעמידות מצביא גדול" בספרו של ויול "החייל הטוב", בהוצאת "מערכות").

(****) לדוגמה, המסע המאומץ שלו אל הנובה (מעמדות-מוצא שהיו בהולנד), כשהוא מאיים על צבא צרפת, ואותה שעה נע במפתיע במעלה הריינוס ופונה לפתע דרום-מזרחה — במקום לפנות מערבה, כצפוי, לצרפת — ומתחבר לצבא הנסיך אויגן מסאבויה, הנלחם בצבא "הנסיך הבורח" מבוריה ליד הנובה. הוא יצא את קלן ב"י 19 במאי 1740, וכינוס כוחו הושלם ב"י 11 ביוני. חיל-הפרשים השלים מהלך 500 ק"מ בדרכים משובשות ב"י 18 יום, ואילו חיל-הרגלים וחיל-התותחנים — ב"י 20 ימי צעדה (מסע זה איפשר לכוחות מרלבורו ולכוחות הנסיך אויגן לגבור במשותף על כוחות צרפת ובוריה במערכת בלגיה — 1704) (המתרגם).

(*****) יש לזכור כי היה זה חיל-פרשים המורכב במידה מאוד נכירת מדרגונים. שהיו מאומנים ללחום כרגלים לא פחות מאשר כרכובים. והרי מרלבורו אף לא היסס מעולם להוריד את הפרשים "הכבדים" שלו מסוסיהם ולהטילם לקרב בחיל-רגלים — כבמערכת בלגיה, כאשר אנשי רגימנט ה"סקוטים האפורים" הונחתו נגד מרכז האויב, כשהם לוחמים "על-שתיים".

שסייעו להם לחזור מתוכה למועד, כדי אפשרות יציאתם לאותו תמרון מעשה-אמן, שעקף את אגף-האויב, והפך את הביצורים המשוכללים של וילאר לחסרי-ערך, בדומה לקו מגיינו לאחר ההבקעה הגרמנית ממערב לסדאן, ב-1940. מן המותר להוסיף, כי גוף-רגלים חזק, הצועד באון, היה נכון תחת-ידו, כאשר הגיעה שעתו של "הנשק-הקר"*) (של חיל הפרשים) לסיוע.

שונה היה המעשה ליד ורבורג, בחודש יולי הלוהט של 1760, כאשר לנסיך טרדיננד מברונשוויג הובאה הידיעה, שכוח צרפתי מבודד ממש "מבקש" כי יחסלוהו במהלומה אחת, אלא שבמהלומה כזו היתה המהירות כל-עקרו של הענין (**). חיל המשלוח הבריטי שבצבא בנייהברית, שחנה מהלך 10 מיילים מן המקום בו היה הכוח הצרפתי מתפרקד לקרני החמה על גדות הנהר דימל, הונע מיד למסע תחת פיקודו של המרקזי מגרנבל. אבל היה זה יום חם ללא-רחם, העבירות היתה קשה, ובכמה מקומות היתה הקרקע בוצנית עד כדי מניעת-מעבר כמעט; ואף כי איש מחיל-הרגלים העמוס לעיפה לא חמק לצדדין, כרעו רבים תחתם מאפיסת-כוח; מהירות-הצעדה ירדה, איפוא, עם כל מיל רבי-סבל שעברו.

לא נותר לגרנבי אלא "למשוך" קדימה בכל החפזון בחיל-הפרשים בלבד, בסיוע כמה "תותחנים" משל ה"ארטילריה-המעופפת". אצו נעו לדרכן 22 הגונדות (האסקדרונים) בדהרה קלה, "כשכלי-התותח מלוים אותן במהירות המתמיה עין כל רואה". בראש הרגימנט הפרטי שלו, ה"כחולים" (***) , רכב המרקזי האציל עצמו, פניו שטופי-זיעה ועיניו הכולטות יוצאות כמעט מחוריהן מעוצם-היצר וההתרגשות.

בהגיעם לשדה הקרב מתנשמים בכבודת, נשתהו הפרשים הבריטיים רק כדי צורך הערכותם בקו, בטרם הטילו עצמם במלוא-התנופה כלפי הצרפתים המופתעים של דה-ברולי (***) . בראשם רכב גרנבי, שכובעו תלת-הקצוות נעלם מכבר, וראשו הכביר והקרח זורח בשמש כ"אותו מעשה טוב בעולם של רשע" (***) . מאחוריו באו הרוכבים — המריעים תרועות-פרא בין התפרצויות הצחוק האדירות למראה "שלהבת נצחון" כה מקורית כקרחת מפקדם — והנחיתו מחצם באופן כה נאמן, שכמעט ביק-רגע נשברו הצרפתים ונפוצו.

לא היתה זאת אשמתם של הרגלים המתייגעים והעמוסים יתר על המידה,

*) "הנשק-הקר" "Arme blanche" — הנו כינוי לנשק-הלם, אצל חיל-הפרשים. היתה זו בעיקר החרב.

(**) במלחמת "שבע השנים" (63-1756), כאשר פרוסיה — ואנגליה, בעלת בריתה — לחמו נגד ברית של אוסטריה, צרפת, רוסיה, שבדיה וסכסוניה. (המתרגם).

(***) מגורדית הפרשים המלכותית הבריטית.

(****) דת ברולי (de Broglie) — מצביא ראשי של צבא צרפת מ"י 1760. ידוע כאחד מאבות המבנה הדיביזיוני — הראשון שערך "דיביזיות" כמבנה קבוע.

(*****) בניגוד למנהג המקובל אז לא חבש גרנבי מעולם סאה נכרית; ומשנישאה מגבעתו ברוח בעת החסתערות, נחשטה לעין כל "ערוחה" המחרידה של גלגלתו המקורחה.

שהגיעו למקום, כאשר למעשה נסתים כבר הכל, פרט לצעקות. הללו אומנו וצוידו כמעט לכל — זולתי לניידות.

מעטים הם המבצעים אשר אפשר כי היו כבדי-צעד יותר ממהלכי המפקדים הבריטיים במלחמת-העצמאות האמריקאית; יש ליכור כי אנשים אלה נאלצו להסתפק כמעט אך ורק בחיל-הרגלים. לאחר נצחוננו של הווי בלונג-אילנד, למשל, היה המעקב כה פגרני, עד שהודות לזריזותם ולמלאכתם הנאה של חיילי רגימנט-הרגלים ה-14 של "גייסות-הקונטיננטלים" (האמריקאיים) * — שנתחילו כמעט כולם מדיגי מרבלה, האמונים על סירות — נתאפשר לווינגטון לסנות את פצועיו ולהדביק את גייסותיו עד לאחרוני מאספיהם, כמעט באין מפריע. מקור-האשמה היה נעוץ בחלקו בנטיתו הטבעית של הווי לאפס מעשה; אך חלק לא פחות חיה גם להעדר תורת-ניידות אמיתית בקרב גייסותיו.

ושוב, העדר האימון בניידות — ומה גם שהגייסות היו מועמסים בצידוד רב בהרבה על המידה, ו"זנב" כביר מעכבם בדרכם — היה אחראי להתקדמות הבטלנית של ברגוין על גדות ההודסון, לא פחות מהאופי הקשה של השטח אותו נדרשו לחצות.

זיבוקו הנועז של ווינגטון אל מעבר לנהר דלאור, על אף מזג-אוויר איום ביותר, כאשר הצליח לתפוס את ההסים (גרמנים, ה"מושכרים" ע"י נסיכיהם לבריטים — המתרגם) כשהם מנמנמים בטרנטון, היה בו משום גילוי קצב טוב יותר. אבל מעשי ניידות מאורגנים, מתואמים, לא היוו קו בולט במבצעיו שלאחר-מכן. נכון יותר, שכשרון הכוחות האמריקאיים היה טמון בזריזות ובתושיה-טקטית של הפרט, שנתגלו כרבות-תוצאה במיוחד באותו סוג הלחמה שנתפתח בתוקף אופי-השטחים שעל פניהם לחמו, ואשר בפקחות שכוזו אילצו את יריביהם בטליה-העצה להסתגל אליו; כי "אדום-המעיל" הבריטי עדיין כבול היה ע"י ה"מטלטלים" המכבידים שהיו תלויים לו סביב, ולעתים קרובות אף הולכתהו שולל הפורמליות הנוקשה של הכללים אשר למד בשדות-הקרב של אירופה.

אם היו שטענו לגבי החייל האמריקאי במלחמת העצמאות, אשר עומסו היה קל כמעט כשל אנשי "קומנדו" הבוריים במסע דרום-אפריקה (1899—1902) — כי משקל ציוד-השדה שלו שימש הפרעה חמורה לניידות — הרי נמצא אדום-המעיל הבריטי תחת גטלו הוא, המגיע ל-60 ק"ג בערך, במצב גרוע בהרבה. ניתן לומר, כי הנסיונות בהם התנסו ככל משך מלחמת-העצמאות, הם שחוללו את הניסויים הממשיים הראשונים להגביר ניידות ע"י הקלה מן הנטל הנישא ע"י הפרט המדשדש-ברגלו.

אישה-השורות יוצא לקרב רק מדי-פעם; אבל הוא רעב, בדיקנות רבה —

שלוש פעמים ביום, לפיכך היתה תמיד בעיית כלכלתו — וחובתו לשאת מטען צידה כבד על גבו — גורם ממדרגה ראשונה בבעיית הקלת-המטען, כאמצעי הבא להשגת ניידות. האמצעים הנושנים והמכבידים לספק לחייל את תזונתו — הדודים הפלוגתיים רבי-העול, קרונות-הלחם המתגלגלים לאטם, העגלות הוחלניות של האפסנאים והרוכלים, עדרי הצאן והבקר ("בשר הנישא-עלי-פרסה") המתנהלים בעצלתיים — את כל אלה ניתן לשפר רק במידה בה יתאפשר לעשות את אביזרי האוכל כבדים פחות ולשוות למוזן עצמו צורה מרוכזת יותר. להקל מעל גבו של החייל בדרך זאת, היה חיוני לא פחות מאשר ליטול מכבדם של כלי-נשקו.

לפתרון בעיה רבת-חשיבות זאת התמסרו בשקידה רבים מאנשי-הצבא בעלי-המעמד כבר במחצית המאה ה-17. מספר, למשל, פרואסר, על קרל ה-6, מלך צרפת, שהכין כבר במחצית המאה ה-14, מצבורים גדולים של "חלמוני-ביצה כתושים לאבקה ודחוסים לתוך חביות", כצעד מכין לנסיין-פלישה לאנגליה. כארבע-מאות שנה לאחר מכן, אחד הדברים הראשונים שעשה ולינגטון, בעלותו לחוף מפרץ-מונדנו בפורטוגל ב-1808, היה שהשליך לגרוטאות את כל סירי-הברזל קשי-הטלטלה שנהגו לתתם ליחידות בזמנו — ובמקומם הכניס לשימוש כלים קלים בהרבה. "אין דבר אם לא יחזיקו מעמד לזמן רב", כתב בהוראתו, "כל עוד קל להשתמש בהם, אם יתבלו — אפשר להחליפם".

צנימים היו מצויים, כמובן, בשימוש במקום לחם זמן רב קידם. לכן, עוד במלחמת שלושים השנה נהג ולנשטין * להצמיד לצבאות-השדה בקביעות מנת-עתודה של צנימים, ולחלקם בשעת מחסור בככרות לחם טריים; ונפוליון קבע ש"צנימים — הם המאפשרים ניהול מלחמות". יתר על כן, נפוליון הוא אשר הציע גמול נאה לכל איש, שיוכל להמציא שיטה לשימור-בשר, כדי שישמש למנות-שדה. בפרס זכה ניקולס אפרט, אשר מיכלי-הזכוכית שלו היו כמבשריו של בשר-הקופסאות של ימינו. תהליך האריזה בכלים פחות שבירים פותח לראשונה ע"י חברת-מוזון לנדונית, דונקין את הול, מברמזונדי, אשר ב-1813 סיפקו לצי הבריטי כמות בשר קטנה בפחיות. הבשר כונה בשם "בף בואי".

אך מאחר שהמלחים כבדי-הלשון לא אבו לסגל לעצמם מבטא לועזי כה מלוטש, ניתן לו עד מהרה הכינוי "בולי-ביף", וכן נודע הוא כיום ברחבי העולם כולו. לאחר התחלה בלתי מעודדת ביותר, וניסויים נוספים ונוקבים יותר, בכמה ממשלחות-החקירה הארקטיות, נתקבל ה"בולי" בצי כולו. ככלות הכל, הרי היה בו משום שיפור-מה לעומת בשר "הסוס במלח, רוחש הרצים!" אנשי צבא-היבשה עשו היכרותם אתו בלא התלהבות במלחמת הקפירים (בדרום-אפריקה) בשנות

* מצביא צבא אוסטרלי, יריבו הגדול של גוסטב-אדולף מלך שוודיה. הצטיין בערות מיוחדת לבעיות האספקה של צבאו, ובנטיה לפגוע ביריבו ע"י "גישה עקיפה" לאקורות אספקתם — (המתרגם).

* ובעזרת רוח דרום-מערבית ומעט ערפל מקרי שנוזמן בשעה-טובה.

2—1851*) ; והדוחים על אודותיו מזירת המלחמה בקרים (1854—1855), היו "צוננים" במיוחד. אבל שכלולים בשימור עשו משהו להגביר את הפופולריות ה"מסויגת" שלו במסע המלחמה בארץ אשנטי (במערב אפריקה), בשנת 1873 ; ומאז ואילך נטל את מקומו הבלתי-מכובד כמצרף-יסוד במנות-שדה צבאיות.

קונקטיקט שבארה"ב העניקה לעולם — וללוחמים — את ברכת החלב המרוכז המשומר ב"1848 ; וג'והן ויליס דה-פורסט, מחבר רומנים וקפיטן ברגימנט ה"12 של "מתנדבי קונקטיקט" השאיר תיאור הערכתו החמה למתנת מזון-משומר וחלב-מרוכז מ"הוועדה הרפואית", שהוגשה לו ברמות ג' אורג'טאון ביולי 1864.

משא צידתו ממש של החייל — וכן תביעותיה של הצידה לרכב-הובלה — ודאי שהוקל ; ואילו אפשר היה לכלים הקשורים בצריכת המזון לרדת במשקלם בדומה לנ"ל — כי אז ניתן היה להגביר, ביחס ישר, את ניידותו של הפרט. שלב זה נראה באופק, כאשר חזה נפוליון ה"3**) את האפשרויות הכרוכות בניצול אלומיניום כמתכת למימיות, לכלי אוכל ולכיוצא בהם. בראשונה נדמה היה כי מחירו המרתיע — 16 דולר האונקיה (כ"28 גרם) — ימנע את השימוש בו לצרכים צבאיים. אבל כאשר הצליח ממציא אמריקאי ב"1886 להפריד את האלומיניום מעפרותיו בעזרת תהליך חשמלי, נסללה הדרך לייצור עשרות פריטי ציוד צבאיים שונים ממתכת קלה זו, עד לשיא — הלא הוא המטוס העשוי ב"80% מאלומיניום, שבחיל-האוויר האמריקאי.

היה זה אמריקאי אחר, הרמן האופט, אשר במלחמת-האזרחים האמריקאית, הדגים מה שימוש מפליא תוכל מסילת-הברזל לשמש, כמשרת נאמן לניידות הצבאית ; לחסוך מן החייל את תלאות מסעי-ההתקרבות הארוכים, ולהורידו על ציודו, ממש על סף אזור-הקרב ; להסיט גופי-צבא גדולים במהירות לנקודה אסטרטגית מכרעת ; בהעדר כל התערבות מן-האוויר, היו אלה תפקידים אשר "סוס-הברזל" הוכיח יכולת לבצעם בדיקנות ובמהירות ראויות לציון.

לקח זה לא נעלם מעיני אירופה, כפי שהדגים יפה שלב הפתיחה בסכסוך הצרפתי-גרמני משנות 71—1870, כן ניתן היה לראות מראש, כי השימוש ברכבות להתפרסותם הזריזה של הגייסות, יתבע תכנון-מטה מן הרמה הגבוהה ביותר. כי בעוד שמולטקה***) , לאחר ש"לחץ את הכפתור" ותכניותיו הפעלו, יכול היה לשקוע בכורסה וליהנות מקריאת ספר, סמוך ובטוח שהכל יתנהל ללא-תקלה —

(*) הקפירים — שבטי כושיים, שנדידתם מאזורי אפריקה האקואטוראלית לכיוון דרום מערב אפריקה באה בזמן אחד עם התפשטות הלבנים, וגרמה להתלקחות מלחמת מספר בינם לבין המתישבים הלבנים (המתרגם).

** נפוליון ה"3 קיסר צרפת (1806—1852).

*** מולטקה, מכוונה ה"בכור", — מצביא צבא-גרמניה במלחמת נגד דנמרק (4—1863), אוסטריה (1866) וצרפת (1—1870), להבדילו ממולטקה ה"צעיר" — קרובו, מצביא בראשית מלחמת העולם הראשונה.

הרי מהצד הצרפתי של הגבול חוללה הכרזת הגיוס מצב-ענינים שכמוהו כתוהו-ובוהו : קולונלים המחפשים את הרגימנטים שלהם ; 38 אופים, שהם בלבד נשלחו קדימה לראש-מסילת-ברזל, לספק צרכיהם של 120.000 איש ; אנשי-מילואים שנסעו במשך ימים תמימים כדי להתיצב ביחידה, שבסופו של דבר נתגלתה להם בעיר מולדתם*) ; והאנדרלמוסיה היתה כזאת, עד שהסתבר ממנה באופן מוחשי מאד, כי ארגונה של ניידות מחייב טכניקה, אשר לרכשה ניתן רק כתוצאה מאימון ממושך ונמרץ.

כן הוחדר היטב לראשם של כל הנוגעים בדבר, כי הסרת-טעם היא העברתו של חייל עד "ראש-מסילת-ברזל", בקצה אזור-הקרב, והשארתו שם כה מועטם במטען-אישי, עד כי ניידותו בקרב תהיה בגדר אי-אפשרות פיסי, פשוט-כמשמעו. זוהי בעיה הניצבת עדיין בפני החייל הרגלי המועטם מדי, בין שהוא נוחת-

בדאזן או שנישא הוא במשאית ; ואשר צריך גם שיושם לב באימוניו לכך, שלא תטופח בו הנטייה ליהפך צמוד-לרכב. כי מטבע הדברים הרי האדם הוא אשר נתבעת ממנו רמת הניידות הגבוהה ביותר. לא קיים עדיין חיל-פרשים קל-רגליים אשר יבצע הטעיות ויפעל הרחק לפניו, ולא מעטים הם המקרים, כאשר במקום שהשריון יפרוץ בעבורו פרץ לעבור בו, נמצא כי התחלפו התפקידים — כאשר היה במערכת אל-עלמיין, מקום בו הוטל על חיל-הרגלים לפלס לרכב-הקרב-המשורין דרך אל תוך הקרב. אולם "מלחמת-בתי-החרושת" העמיסה עליו ציוד-יתר, אשר ברוב המקרים הוא מיוצר במשקל ובחומר כבדים הרבה יותר מדי, ואין בכך משום פתרון לשאלה — באם יחולק המשא בין שני אנשים או יותר — כלומר, — לפצל תפקידים לשנים ולשלושה, פירוש הדבר יהיה — כי אז תוצבנה בשטח מטרות רבות מדי לאיב, שכן ציפוף רב מדי רק מגדיל את סיכויי של כדור אויב לפגוע במישהו. מלבושים קלים, העומדים בפני גשם, אטומי-רוח, שלא נועדו להחזיק מעמד

כל ימי-מלחמה אחת ולהמשיך שירותם אפילו במלחמה הבאה ; מימיות ופנכות מחומר שמשקלו קל כשל בקליט ; חגור לא מעור כבד או מארג-חגור, אלא ממהשו בדומה לחומר הפלסטי המשמש למעילי-גשם קלים — כל אלה אינם מעבר לתחמומו של המעשי, מנעלים מציגים בעיה שלא כל כך קל לפתרה. אולם יתכן ומשהו יוכל להיעשות בכיוון זה ע"י סוליה תחתונה מגומי קרפ, סוליה עליונה דקה מעור, ועור-עליון קל — שלא יהיו מתוכננים ל"חיי מתושלח" — שאותם ינעלו במשולב עם קרסוליות מאותו חומר פלסטי עצמו, אף לרובה ולכלי-נשק אישיים אחרים יתכן לתת קת שלדית, בדומה לאלה המיוצרים לתת-מקלע של צנחנים. לצורך דיגול-נשק

(*) איש אחד, למשל, חייל-מילואים של גדוד ה"זואבים" ה"4 (רגימנט של צרפתים יושבי צפון-אפריקה), שהתגורר באלוס התחתית, התיצב בשטרסבורג במקום שהרגימנט הישן שלו שימש בחיל-המצב. משטרסבורג נשלח למרסייל ומשם לצפון-אפריקה. מטע-צודה של יומיים הביאו לבסיס הרגימנט, שם צויד ונשלח למרסייל, ומשם הועבר בשנית לשטרסבורג ; וכך התייצב ביחידתו לאחר נסיעה שארכה קרוב ל"2000 ק"מ.

התקפת-נגד מקדימה תכליתה
שיבוש הכנות-התקפה של האויב

התקפת השיבוש

מאת

לויט. קולי. ו. ר. דכורבי, חיל-שריון, ארה"ב.

ע"י ההגנה בלבד אין להשיג תוצאות מכריעות. הכוח שביזמה, האיום הכולל והיכולת להלום בזמן ובמקום אשר יבחר — אלה נשאים נחלת התוקף. רק בהתקפה אפשר להשיג תוצאות הרות-הכרעה.

הנאלץ לעבור להגנה, חייב להשתית את גישתו ואת המבנה שינקוט בו בניהול הגנתו על ניידות מכסימלית, על אמצעי-תגובה תוקפניים, ועל השגת ההפתעה. המטרה הסופית היא להביא לידי מצב בו המגן, לאחר שמנע מן התוקף להשיג את משימותיו, מסוגל לעבור לפעולה תוקפנית כדי להנחיל לאויב את התבוסה המכרעת המבוקשת.

היסוד המכריע בהגנה

מאחר שלעתים קרובות מן הנמנע הוא להחזיק בעמדת-מגן ע"י הגנה במקום גרידא, הרי שהתקפת-הנגד היא היסוד המכריע בהגנה. אולם בהתקפת-הנגד* פותחים לאחר שהאויב תקף, ובתגובה להדירות אויב. המגן מסוגל לפעולה תוקפנית גם לפני התקפה וחדירה כאלו: כל אמצעי תוקפני אשר יש באפשרות המגן לנקטו ואשר עשוי להסב נזק, לגרום לשיבושים או לכפות על האויב להיות — הכרחי לנסות ולבצעו. אמצעים תוקפניים, אשר יש לנקטם ככל שתרשינה הנסיבות, כוללים: פשיטות, הטעיות, הפגנות-כוח, פטרולים, התקפות שיבוש ומשימות א-הטרדה.

על המגן להיות תמיד פקוח-עין כדי לגלות משגים של האויב במבנהו בעריכותיו ובערנותו. כל אימת שמתגלית שגיאה או רשלנות מעין זאת, חייב המגן להזדרז ולנצלה לטובתו הוא.

* המחבר מתבסס על המונחים המקובלים בצבא ארה"ב, אשר את המונח "התקפת-נגד" מייחדים בו להתקפת-נגד המבוצעת לאחר שהאויב הצליח לחדור לשטח המוגן. המונח המקובל לכך בצה"ל הוא "התקפת-נגד מאוחרת". לצדה מבחינים בין התקפת-נגד מקבילה (כמקביל להתקפת האויב) והתקפת-נגד מקדימה (בעת הכנות התוקף להתקפה); לסוג אחרון זה מייחדים בצבא ארה"ב (וכן בצבא בריטניה) את המונח "התקפת-שיבוש" ("Spöling Attack").

ולשאר מטרות-טכסים, הרי אפשר כי ישכנו במפקדת הגדוד, במנוחת כבוד ויקר, כתריסר כלים מן הסוג הישן!

וכן, כמעט מובטח הדבר שיהיה בכוח המדע לפתח מנת-מזון "לקרב-בלבד" בצורה כה מרוכזת עד שהחייל לא יבחין כמעט בהתוספה על מטענו-שהוקל. אם אך יוכל להיעשות דבר-מה ביחס לאותו יצור בלהות — "סיר-האטריות", "כובע-הפח", או "מגבעת-הקרב" כמקצת שמותיה של הקסדה — כי אז יוכל החייל להרים גם את ראשו כשם שיוכל להרים את רגליו.

המלחמה, על האוסף המגוון והמתנפח של כלי-המתכת שלה, הולכת ומשמינה עד-כיעור. אולם מלחמה כזאת, אשר קרוב ביותר לודאי שהעולם המערבי ימצא עצמו מעורב בה, תהיה — לפי הנראה כיום — סכסוך-דמים שייחזיק בעיקר ע"י אנשי חיל-הרגלים, יתכן ויתכן, שלא לקלי-הרגל המרוץ, ולא לגבורים המלחמה, אבל ודאות מעשית היא שהמלחמה איננה, ואף לא תוכל להיות לעולם, נחלת האטיים, הכפותים, ותשושי-הכוח.

"בקרבות זוכות הרגלים הצועדות", — כה אמר ולינגטון, — "לא פחות מאשר הידים המחזיקות בנשק". אבל אין זוכות בהם רגלים הכורעות תחת משא שאין לשאתו.

מדרג הספרים / סוף מעמ' 37

□

1) HARRIS, I.

The See Shall Not Have Them. Hurst & Blackett, London, 1953; 255p.; 9s. 6d.

חאור סעולותיהן של סירות-המנוע הקטנות אשר תפקינן היה, במלחמת העולם השניה, להציל את טייסי ה-רא.פ. אשר הופלו הימה.

2) MARS, A.

Unbroken—The Story of a Submarine. Muller, London, 1953; 223p.; 12s. 6d.

מבצעיה המזהירים של צוללת בריטית בים התיכון במלחמת העולם השניה, כפי שהם מתוארים ע"י מסקדה לשעבר.

3) MITCHELL, C.

Beyond Horizons. Kimber. London. 1953; 254p.; 15s.

קטעי תאורים מקוריים של מסעות ימיים היסטוריים לגלוי ארצות חדשות במאות 1671-18, בצירוף הערות.

הגנה תוקפנית

אמצעי יעיל ביותר העומד לרשות מגן ערני, שמשתמשים בו לעתים נדירות בלבד הוא, "התקפת השיבוש" (התקפת-הנגד המקדימה). התקפת-השיבוש היא התקפה במשימה מוגבלת, המונחת ע"י המגן נגד עוצבה אויבת כשהיא בשטח-כינוס בדרך-כלל, במטרה להשמידה וכן/או להשיג יתרון טקטי ע"י שיבוש תכניות האויב והכנותיו, או ללכוד שטח נוח יותר להגנה.

גורמים הנוחים להתקפת-שיבוש

התנאים הרצויים לביצועה המוצלח של צורה זו של תמרון הגנתי, הם:

1. הקרקע ורשת-הכבישים צריכים לאפשר ביצוע תנועה מהירה בחסות החשכה, כדי להשיג הפתעה מכסימלית.
2. על המגן להיות ערוך כך, שתהא לו היכולת לנוע מהרה כדי לנצל לטובתו שגיאות-אויב או חולשות ארעיות.
3. לרשות המגן צריכים לעמוד עתודות חזקות, שהן ניידות מאוד ומכילות כוח-הלם משוריין במידה מספקת.
4. שטח-הכינוס של האויב חייב להיות נגיש בקלות להתקפת-פתע. צריך שגזרת החזית אשר הוא נמצא מאחוריה, תהיה מוחזקת בכוחות קטנים ושתהא מאפשרת חדירה מהירה — או שימצא בה אגף בלתי מוגן, שיניח גישה קלה אל האזור העומד להתקף.

מאחר שבתולדות ימים עברו נתקיימו תנאים כאלה רק לעתים נדירות, או מאחר שהמגן, אשר תנאים כאלה נודמנו לפניו, לא היה תוקפני ומהיר למדי בניצול ההזדמנות הניתנת לו, אינך מוצא דוגמאות היסטוריות רבות של התקפות-שיבוש מוצלחות. חוברת מיניסטריון הצבא (האמריקאי) "טקטיקת-הגנה גרמנית נגד הבקעות רוסיות", מכילה דרו"ח של התקפת-שיבוש מוצלחת על עוצבות סובייטיות גדולות בדצמבר 1943. התיאור הבא לקוח מדו"ח זה:

המצב הכללי

.....בראשית נובמבר 1943... הבקיעו הרוסים מצפון לקיוב, ונגלו סימנים מעידים שהם מתכוונים לפנות את האגף הצפוני של "קבוצת-הארמיות דרום". הכוחות העומדים לרשות ה"חזית האוקראינית הראשונה", היו בלתי מספיקים להשגת מטרה זאת. הכוחות הסובייטיים התקדמו 100 ק"מ מערבה, כבשו את צומת מסילות-הברזל החשובה של פאסטוב, נטרלו את ז'יטומיר וכיתרו את קורפוס הרגלים ה-59 בקורוסטאן. אבל התקפה אנפית גרמנית ביחידות-שריון אילצה את הרוסים להיסוג אל מעבר לנהר טיטירב. אף כי הושג חילוצה של ז'יטומיר, נשארה פסטוב בידיים סובייטיות. המצור על קורוסטן נמשך. חזית "ארמית-השריון-

הרביעית", אשר השקיפה לעבר המזרח לפני ההתקפה הרוסית, נרתעה לאחור — ועתה השקיפה כלפי צפון. האגפים של הגרמנים והרוסים כאחד היו פתוחים לעבר מערב. מפני אי-יכולתם של הגרמנים לסתום פרצה זאת, נמסרה לרוסים "הזמנה גלויה" להמשיך בהתקפתם, על-מנת לנצל את ההצלחה שהשיגו עד כה. היתה להם הזדמנות יחידה-במינה לבצע לפיתה נרחבת מתוך אזור-הכינוס שלהם שמצפון לז'יטומיר. ריכוזי-גייסות ותיקוני כבישים שבוצעו מאחורי הקוים הרוסיים העידו כי קרובה להתחדש ההתקפה הסובייטית, אשר תאיים לראשונה על "ארמית-השריון-הרביעית", ולאחר-מכן על קבוצת-הארמיות כולה (ראה מרשם מעב"ד).

הטעיה לאור-יום

המצב תבע פעולה מיידית. לפיכך החליטו הגרמנים לסכל את האיום הנ"ל, ע"י מהלומה בכוחות שריון חזקים באגפן של ההכנות הרוסיות להתקפה. קורפוס השריון ה-48 ובו דיביזיות ה"ס" המשוריינת ה-1, ודיביזיות השריון ה-7 וה-1, הוצא מהחזית וכונס מאחורי המרכז של גזרת הארמיה. בינתיים סוירו דרכי הגישה — אשר אחדות מהן הוליכו בתוך שטח-יער ביצתיים. גשרים תוקנו; ויחידות הפרטיזנים השורצות ביערות פוזרו ע"י "דיביזיות-הבטחון" האחראית לאזור זה. מיד לאחר-מכן יצאו היסודות הלוחמים של כל שלוש דיביזיות השריון באור יום בהיר ונעו לאורך הכביש הראשי דרך ז'יטומיר, כדי להטעות את היריב עד שיאמין שכוחות חזקים מוסטים לגזרה אחרת בחזית. לאחר מכן נתאמת הטעיה זאת הצליחה במלואה. מכל מקום, אי אפשר היה, לאמיתו של דבר, להמנע מצעדים מוקדמים אלה, כי היה הכרח לבצע את התוזות הכרוכות בהם, כדי לאפשר לגרמנים להכות עמוק באגף הפתוח של היריב. אלמלא נסיון-הטעיה זה, היו התוזות מצריכות שני לילות, מאחר שההתקרבות וההתכנסות של קורפוס שריון כה חזק לא ניתנו להתבצע בלילה אחד. ע"י ביצוע התוזות ביום, ניתן לתאם אותן כך, שהיחידות הגיעו לנקודות-הפניה שלהן לאורכו של הכביש הראשי זמן קצר לאחר רדת-החשכה. עד לאותו זמן עברו את מחצית דרכן, והתוזות נמשכו ללא הפרעה. ליריב לא ניתנה כל הזדמנות לצפות בתנועות המפנה של הקורפוס, שנע בראשונה צפונה ואח"כ מזרחה.

הכנות להתקפה

כל התוזות התנהלה בהתאם לתכנית ללא התערבות יריב. ב-4 בדצמבר 1943, בשעה 06.00, היו כל 3 דיביזיות-השריון ערוכות להתקפה לאורך הכביש ז'יטומיר-קורוסטן. באותו זמן הועברו כל ארטילרית מפקדת-הארמיה, בריגדת מטילי-רקטות, מצוידת בממריאים בקוטרים שונים עד ל-320 מ"מ, ורכבת משוריינת, לעמדות שמאחורי הכנף השמאלי של קורפוס הרגלים ה-13, אל קצה האגף-הפתוח.

נתגלו על נקלה מן האויר ונעקפו. האגף כולו נמחץ ונהרס ע"י ההתקפה מן העורף. תוך שעות מספר חדרו הטנקים הגרמניים עמוק לעמדות-התותחים של היריב. שטפו סוללות בחסות ערפלי-קרקע קלים והרסו את התותחים. מאחר שהקרקע היתה קפואה ומכוסה רק שכבת-שלג דקה, ניתנה אפשרות לטנקים לנוע במהירות ולפי לוח-הזמנים. עד סוף היום הראשון התקדמו דיביזיות השריון 25 עד 32 ק"מ לתוך אגף האויב, שבו שבויים במספר רב ולכדו את כל הארטילריה שלו. הקורפוס ה-59 הצליח בפריצתו החוצה, והקים מגע עם קורפוס-השריון. הכביש ומסילת-הברזל זיטומיר-קורוסטן נמצאו שוב בידי גרמניות. שלמות ההפתעה שהושגה, ערבה להצלחת המבצע. רק שרידים חלשים מהכוחות הסובייטיים נמלטו מזרחה. המבקע נמשך ביום השני, אבל תנופתו נפגמה בהרבה ע"י ערפל כבד והתמוטטות מערכת ההספקה של דיביזיות הסיס המשורינת ה-1. אף כי דיביזיה זאת "יצאה מן המשחק" בגלל מחסור בתחמושת ובדלק, התקדמו הדיביזיות האחרות 20 ק"מ נוספים. התנגדות היריב הוסיפה להיות מבוטלת. תוך כדי מהלך ההתקפה, הצטרפו בהדרגה יחידות הקורפוס ה-13 אל מבקע הקורפוס המשוריין, בגזרות אשר בהן גרפה ההתקפה האגפית כל התנגדות רוסית. אולם צפונה משם היה הקורפוס ה-59 נתון בקרב קשה והתקדם רק שעל אחר שעל.

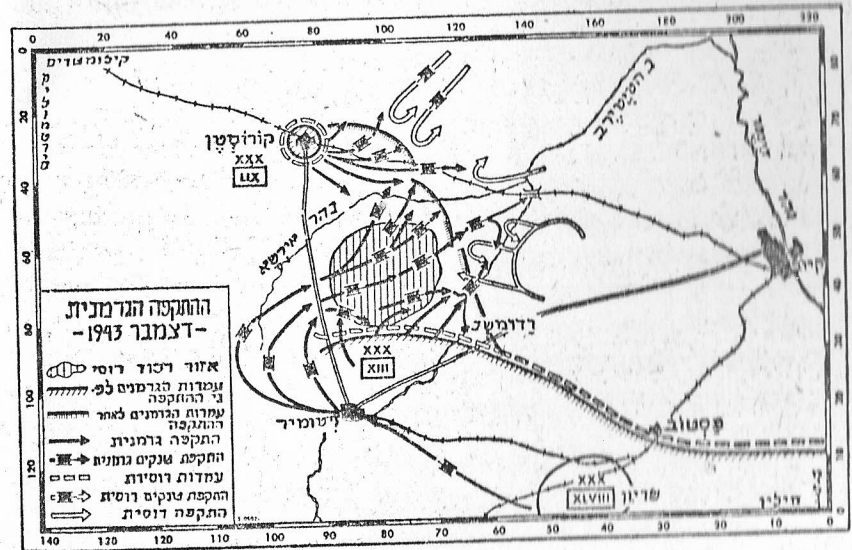
צעדים-נגדיים סובייטיים

אמצעי התגובה הראשונים של היריב לא הורגשו אלא ביום השלישי, אבל יחידות השריון והרגלים הרוסיות המעטות, שהוטלו אל מעבר לטיטירב-התחתית, לא היו מסוגלות לעמוד בפני המסע רב-העצמה של קורפוס השריון. מערכות המגן הרוסיות, שהוכנו זה מקרוב, נשטפו עד מהרה ומספר טנקים סובייטיים נהרסו בעת פעולה זאת. ראשי-חוד משוריינים של דיביזיות השריון ה-1 הגיעו לטיטירב מדרום לגשר מסילת-הברזל (קיוב-קורוסטן). דיביזיות הרגלים ה-69, הפועלת באגף הימני של הקורפוס ה-13, צלחה את הטיטירב ליד רדומישל והצטרפה להתקדמות הקורפוס המשוריין. מצד שני, המשיכו הכוחות הרוסיים הניכרים, הנותרים ביערות-הביצה לאורך נהר האירשה, להחזיק מעמד בקשיות-עורף כוז, שנבצר מהקורפוס ה-59, בשתי דיביזיות-הרגלים שלו, לגבור על התנגדותם. ממערב לטיטירב נדחקו הגייסות הסובייטיים עד שהיוו ראשי-גשר ספורים. אולם במשך הלילה הוגברו אלה עד כדי כך, שכמעט פקעו מרב כוח אדם וציוד.

ארמיה חדשה של היריב ניסתה להחזיר את הגלגל בכל מחיר.

בהמשך היום הרביעי פגעו התקפות סוביטיות כבדות בגזרות הקורפוס ה-13 וקורפוס השריון ה-48, אלה גבלמו ברובן, ושטחים נוספים נתפסו ע"י התקפות-נגד משורינות. אולם עם רדת היום נשקפה למרכזי הקורפוס ה-13 הסכנה, כי יישטף.

הכנות אלה, וכן ריכוז עתודות חזקות מאחורי כנף הקורפוס ה-13, נועדו להביא את הרוסים לידי הנחה, שההתקפה הגרמנית תמשך באגף המערבי של הארמיה, בדיוק במקום שנשארה תקועה חודש ימים לפני-כן. הרוסים נתפתו בקלות לכונות אלה, כי תגובתם הם במצבים דומים היתה זהה, כאשר הונח ריכוז-אש כבד בגזרה זאת עם שחר, ומיד לאחר זאת ערכה דיביזיות רגלים גרמנית התקפה חזיתית, היה היריב בטוח בהחלט שהערכותיו נכונות היו. הוא העתיק עתודות חזקות לגזרה זאת להתקפת-נגד, אבל הוצמד לקרקע באש המרוכזת של 300 ממריא-ירקטות. הרוסים לא ידעו דבר עדיין על התקפת-הנגד הממשמשת ובאה באגף, רק לאחר שהגיעו את כל כוחותיהם ונשקם שבנמצא אל סמוך לקו החזית, פתחו שני קורפוסים גרמניים, הכוללים 5 דיביזיות, בעת ובעונה אחת בהתקפה כלפי אגפם הימני. המבקע העיקרי בוצע ע"י 3 הדיביזיות של קורפוס-השריון ה-48, שהתקדמו מזרחה לעבר נהר טיטירב. על יחידות מסוימות בדיביזיות הסיס המשורינת ה-1 היה לפנות דרומה ולתקוף את הכוחות הרוסים מן העורף. דיביזיות השריון ה-7 נועדה לחפות על האגף השמאלי של הקורפוס וליצור מגע עם הקורפוס ה-55, הפורץ מקורוסטן המפותרת.

ההפתעה הבטיחה את ההצלחה

האויב, שהופתע כליל ע"י התקפה אגפית זאת, גילה התנגדות מועטת במשך היום הראשון. שדרות-המוקשים שהניחו הרוסים כדי לאבטח את אגפם הפתוח,

עתה החליטו הגרמנים לחסל את ראשי-הגשר של היריב. ביום החמישי למערכה, היוו דיביות השריון ה-1 ודיביות ה-5 המשוריינת ה-1 את זרועותיה של תנועת-מלקחים, המכוונת להשמיד את כל כוחות היריב אשר נותרו בגדה המערבית של הטיטירב. על דיביות השריון ה-7, החלשה, הוטל לאבטח את האגף הצפוני. נסיונות נואשים של היריב לעמוד בפני הסתערותם של 200 טנקים, היו לשוא. ראשי-גשר אחד אחרי השני נמחץ או הוכנע ע"י התקפתן רבת העצמה של דיביות השריון. לעת הצהרים, הקימו ראשי-חוד משוריינים למגע בתוך מעגל-המגן של ראשי-הגשר החמישי, והאחרון, של היריב, הגשרים פוצצו, ועיקרו של הציד הסוביטי יחד עם שבויים רבים, נפלו לידי הגרמנים. היום הסתיים בהתקפה במלא-התנופה של כוחות השריון המצויים, ושל יסודות חזקים מהקורפוס ה-13, נגד אותן יחידות רוסיות שנעצו טריוזים בקוי הגרמנים במשך היום הקודם. ההתקפה הסתיימה בכיתרון ובהשמדתן.

סיכומי המשימה הראשונה

כך הושגה המשימה הראשונה של המבצע. התקפת הפתע, שנפתחה מתוך מצב הגנה, חדרה לשטח שעומקו עולה על 10 ק"מ, השמידה לחלוטין ארמיה רוסית אחת, ואילו לארמיה אחרת הוסבו אבידות כה כבדות, עד שלפחות זמנית הפכה לבלתי פועלת. אבידות היריב מנו אלפי הרוגים, פצועים ושבויים; למעלה מ-200 טנקים סובייטיים הושמדו, וכ-800 כלי-תותח נלכדו. אבידות הגרמנים היו קלות. קר-החזית קוצר ופנה עתה מזרחה; הוא הוחזק ע"י דיביות רגלים בלבד של הגרמנים. קורפוס השריון ה-48 נתפנה למשימה אחרת.

לשלב השני של ההתקפה נקבעה המשימה לעצב את קוי הגרמנים. כדי לטהר את יערות-הביצה לאורך האירשה מכוחות עוינים ולהקים מגע ישיר בין הקורפוסים ה-59 וה-13 — נע קורפוס השריון ה-48 לאזור קורוסטן, ופתח בהתקפת מלקחים על כוחות היריב שבביצות. שתי דיביות שריון ופלג הקורפוס "E" — גוף ארעי בעצמת דיביות שהורכב משלוש דיביות-רגלים מדולדלות אשר כל אחת מהן אורגנה כרגימנט אחד — תקפו מכיוון קורוסטן, צפונה מהאירשה, לעבר דרום-מזרח; ואילו דיביות השריון ה-7 ודיביות הרגלים ה-112, הלמו מעמדות שמדרום לנהר, לעבר צפון-מזרח. חוד-החנית הצפוני, שנע קדימה בשטח פתוח לאורך מסילת-הברזל המוליכה אל קיוב, התקדמותו היתה יפה בתחילה, ואילו המבקע הדרומי הואט ע"י קרבות כבדים בשטח המיוער. אף על פי כן הקימו שני ראשי-החוד המשוריינים מגע עם תחילת היום השני. עודם סורקים את יערות הביצה לאורך האירשה, ועוצבות טנקים סובייטיות חזקות הנחיתות לפתע התקפה אגפית מצפון. כן עלו וקרבו שריון ורגלים סובייטיים גם מכיוון קיוב. לפי דברי שבויי-מלחמה, ציפו

הרוסים למתקפה גרמנית לכיבוש קיוב, ולפיכך הטילו לקרב את כל היחידות המצויות באותו אזור. לאור עצמתם המוגבלת, לא תכננו הגרמנים מבצע רחב ממדים כזה, וזאת מבלי לדבר כלל על הקשיים בהם עלולים היו להתקל תוך חציית יערות הביצה המשתרעים בין הטיטירב והדניפר. למעשה הושגה במלואה מטרת התקפת-הפתע הגרמנית ויצירת החזית התפוסה בידי היל-רגלים, אשר לה נתכוננו, היתה מתקדמת יפה. התקפת הנגד הרוסית, על אף השימוש ללא סייג שהשתמשה בכוחות שריון ורגלים מקרוב באו, לא לכדה כל שטחים. כל התקפות היריב נהדפו לאחר לחימה קשת-עורף. כבר ביום הראשון להתנגשות אבדו ליריב יותר מ-80 טנקים. במשך 2 הימים שלאחר מכן, הושמדו ע"י הגרמנים 150 טנקים נוספים, והתקפת הנגד הרוסית התנדפה לבסוף. מבקעים קטנים יותר, בסיוע טנקים, כווננו נגד גורת הקורפוס ה-13 — אבל גם הן היו לריק.

סיכום סופי

שלב העיצוב של המבקע הבליט את השפעות התקפת-הפתע הפותחת. שתי ארמיות רוסיות נוספות נפגעו כה קשה, עד כי לא היו מסוגלות לפעולת התקפה. האיום החמור באזור שמצפון לזייטומיר חוסל ע"י כד, שבועות מספר לאחר מכן הונחתה מתקפת חג המולד הרוסית בגזרה פחות פגיעה של החזית — אות גלוי לכך כי היריב הוכרח לשנות את תכניותיו.

ניתוח

התיאור הנ"ל מציין בבירור את היתרונות, אותם יוכל להפיק מגן הנוקט פעולה תוקפנית בעת נהלו את הגנתו. הדוקטרינה הנוכחית של צבא-היבשה מצביעה על הדרכים בהן אפשר ללכת, כאשר קיימים תנאים נוחים לנקיטת דרכים אלה. המגן המחמיץ את ניצולה של ההודמנות שלפניו, משאיר לחלוטין את היזמה בידי התוקף ומגביר את הקפיאה-על-השמרים השוררת באותן יחידות אשר נתפסו לגישה הגנתית טהורה.

הגרמנים נטלו את היזמה לידם

במקרה שלפנינו, נטל המפקד הגרמני את היזמה ותקף, מפני שהכוחות הסובייטיים חשפו עצמם להתקפה נגדם ע"י סדרת משגים טקטיים, אשר פתחה בפני הגרמנים סיכוי מתקבל על הדעת להצלחה. המשגה הסוביטי הגדול היה, שריכוז כוח גדול סמוך לחזית באזור אשר היה חסר אבטחת-מגן הקפית מספקת. משגה זה הוחמר עוד, כאשר הערכות-המצב של המפקדה הסוביטית ותנועותיה הטקטיות שבאו לאחר-מכן, נתבססו כנראה על השערה בענין התקפה חזיתית, ותרמו מצדם לחשגת הפתעה ע"י הגרמנים.

פעולות לסיוע ההפתעה

המפקד הגרמני, משידא שהופר שיווי-המשקל של הכוחות הסובייטיים, וכי אגפם הפתוח קורא להתקפה משוריתת חזקה, נקט פעולות מסוימות כדי ליצור את תנאי ההפתעה הדרושים להתקפת-שיבוש מוצלחת.

החשובים שבצעדים אלה היו, שיפור דרכי הגישה של עוצבותיו המשוריתת אל השטח החיוני; הנעת עתודות חזקות לאור היום, אל אזור אשר העיד יותר על התקפה חזיתית מאשר על התקפה אגפית; התקפת הסחה, בעצמה מספקת כדי לשמש עדות נוספת לכך כי ההתקפה החזיתית, היא המאמץ-העיקרי; והנעתם המהירה וריכוזם של כוחות שריון רבי-עצמה באגף החשוף במשך שעות החשכה.

יתרונות שהושגו

הכוח הגרמני, ע"י שנטל את היזמה ותקף בזמן בלתי צפוי ומכיוון בלתי צפוי, עלה בידו במקרה זה להחליף במצב הפועל לרעתו, ולזכות במעמד עדיף. התוצאות שהושגו היו:

1. השמדת כוחות סובייטיים גדולים, שכללו מספר שבויים רב מאוד, וכן כמויות ציוד גדולות.
 2. הסרת המצור מעל כוחות גרמניים שנתקעו במצב מסוכן עד מאוד.
 3. ההשתחררות הגמורה ממצב הגנתי שהיה שלילי בשביל הגרמנים, ושנכפה עליהם ע"י יריבם.
 4. אף כי נמצאו בהגנה, שמרו הגרמנים את היזמה בידם — ובכך מנעו מן היריב את בחירת זמן ההתקפה ומקומה כרצונו.
 5. שמירת הרוח התוקפנית של החייל הפרט הגרמני ונכונות-הקרב שלו. דבר אשר הקל על ביצוע הפעולות הצפויות בעתיד.
- יש לשים אל לב, שהגרמנים תקפו רק כאשר התנאים היו נוחים לכך, ונראה היה סיכוי מתקבל על הדעת להצלחה. יש להמנע תמיד מקרבנות בלתי-הכרחיים או מיותרים בכוח-אדם ובציוד בפעולות-התקפה טקטיות, שאין בהן כדי לתרום להצלחה הכללית. תמרונים כאלה תורמים אך מעט להצלחת ההגנה, ויש בהם רק כדי להתיש את כוחות המגן ולעשותם פגיעים יותר להתקפה מתואמת.

מסקנות

1. הדוקטרינה של ההגנה מדיגישה את הצורך בפעולה תוקפנית.
2. אף כי התקפת-הנגד היא היסוד המכריע בהגנה, יכול המגן לנקוט פעולה תוקפנית אף לפני חדירה אויבת, כל אימת שהתנאים נוחים לכך.
3. תנאים נוחים לפעולת-ההגנה תוקפנית יוצרו לעתים קרובות בגלל שגיאות או הזנחות מצד התוקף. המודיעין חייב להיות מסוגל לגלות שגיאות כאלה, מדי

קרותן. המגן חייב להיות ערוך באופן שיהיה נכון לנצל לטובתו במהירות שגיאות כאלה.

4. התקפת-השיבוש היא צורה של פעולה תוקפנית אשר המגן יכול לבצעה בתנאים נוחים לה. מאחר שתנאים נוחים הם תנאי מוקדם, ואלה מותנים במידה רבה ברשלנות האויב ובשגיאותיו, מבצעים את התקפת-השיבוש רק לעתים נדירות, אולם התוצאות שניתן להשיגן ע"י התקפת-שיבוש מוצלחת הן כה מרחיקות-לכת, עד שחייב המגן להיות ער בתמידות לקראת האפשרות לזנק על ההזדמנות — כל אימת שהיא נקרית לפניו.

5. התוקף, אף כי הוא הנהה מיתרונות מסויימים ומן היזמה, עלול להכנס למצב בלתי נוח בשל שגיאות, התיגעות, תמרונים נעדריי-הכרעה ואבידות כבדות מדי. אז ניתנת למגן ההזדמנות לעבור להתקפה ולבקש אחר הכרעה טקטית, המכוונת להבסת כוח-האויב ואף להשמדתו האפשרית. אכן, תוקף הנשאר בלתי מופרע, יחסית, בניהול מבצעיו, אך לעתים רחוקות יגיע לידי מצב בלתי נוח שכזה. על המגן חובה ליזום אמצעי-תגובה תוקפניים בכל הזדמנות, על-מנת להסב נזקים ולגרום לשגיאות מצד יריבו. התקפת-השיבוש היא אמצעי-תגובה אידיאלי העומד לרשות המגן, אמצעי העשוי להיות מכריע בניהול ההגנה, אם משתמשים בו כראוי.

אזורים מאוכלסים שלמים. בסרביה-המערבית שוחרר ב-7 ביולי שטח בגודלה של שביצ'ריה. אחר-כך, ב-13 ביולי, התקומם עם מונטנגרו כולו שכם אחד נגד כוח-הכיבוש האיטלקי ושיחרר את הארץ כולה. פרט לשלוש נקודות-משען גדולות. תוך שבועות מספר פורק נשקם של כמעט כל הגייסות האיטלקיים. חיש מהר אירעו התקוממויות גם בסלובניה, קרואטיה, בוסניה והרצגובינה.

כוחות-הכיבוש נתבלבלו והופתעו ע"י ההתקוממויות. הם לא ציפו להתנגדות כזו, ולא עלה בידם לנקוט ללא-שהות אמצעי-נגד מתאימים; הם נאלצו להודות בקרבם, כי "המלחמה הזעירה" הפכה למלחמה גדולה ממש.

בסתיו 1941 מנו גייסות-הכיבוש (גרמנים, איטלקים, בולגרים והונגרים) ביוגוסלביה 24 דיביזיות שבהן 390.000 איש; ויחד עם מצדדיהם ("צ'טניצי") של נדיץ' ומיכאילוביץ' ("צ'טניקי") בסרביה ובמונטנגרו, עם מצדדיו של פבליץ' ("אוסטשי") בקרואטיה ו"המשמר הלבן" בסלובניה, עלה מספר זה לחצי מליון איש. ביוגוסלביה מנו אז פלגות-הפרטיזנים 80.000 לוחמים בערך, לרשותן עמד בית-חרושת לייצור נשק קל (רובים, פצצות ותחמושת) באוציצה שבסרביה המערבית. כוחות-הכיבוש לא עוד יכלו להתנגד בהצלחה לפרטיזנים ע"י מסעי-עונשין ופלגות-חיפושים. הם נאלצו לבצע מבצעי-מידות, ו"א אופנסיבות של ממש. בשלוש שנים וחצי של מלחמה, דהיינו מ-1941 עד למחצית הראשונה של 1944, פתחו בשבע התקפות גדולות. נוסף למצבעי-התקפה-רדתי אלה, בוצעה שורה שלמה של התקפות קטנות על אזורים ונקודות-מוקד בודדים של המרד, שבהן הופעלו גייסות בעצמה של 2000, 5000, 10.000 ועד 30.000 איש.

האופנסיבות הגרמוניות

מבצע ראוי-לשמו ראשון נגד הכוחות היוגוסלביים, נוהל מנקודת-כובד במערב-סרביה. בעת ההיא היו בסרביה 23 פלגות-פרטיזנים שמנו כ-25.000 לוחם. בסרביה המערבית נוצר אזור חפשי, ששטחו התאים לזה של שביצ'ריה, ובו ערים גדולות למדי, כגון: צ'צ'ק, אוציצה, ופוצגה. להתקפה זו הטילו הגרמנים חמש דיביזיות עם תותחנות, שריון וחיל-אוויר.

מיד לאחר האופנסיבה הראשונה, ב-22 בדצמבר 1941, הוקמה הבריגדה הפרטיזנית היוגוסלבית הראשונה, היתה זו היחידה הסדירה הראשונה של בעלות-הברית ביבשת אירופה מחוץ לרוסיה. צבא-העם היוגוסלבי חוגג את התאריך הזה כיום היולדו, כיום-הצבא.

כזה היה המצב ביוגוסלביה בסוף שנת 1941. הגרמנים עמדו לפני מוסקבה ולנינגרד, בנות הברית המערביות בצפון-אפריקה נאלצו להלחם בקשיים של משבר, וכל יבשת-אירופה סבלה את הכיבוש בשקט יחסי.

בתחילת 1942 פתחו כוחות-הכיבוש בהתקפתם השנייה. השתתפו בה שתי

דיביזיות גרמניות וכוחות מסויימים של אוסטרי וצ'טניקי. הובאה-בחישוב גם השתתפותן של כמה דיביזיות איטלקיות, אבל מחמת המצב במונטנגרו ובהרצגובינה לא הגיעו לכך.

למרות התקפה זו בבוסניה המזרחית בתחילת 1942, התחזקו כוחות הפרטיזנים בכל הארץ במידה ניכרת. במונטנגרו, בבוסניה, בקרואטיה ובסלובניה שוחררו שטחים נרחבים נוספים והוקמו בריגדות סדירות חדשות. במצב זה החליט הפיקוד הגרמני על האופנסיבה השלישית, אשר בוצעה מה-15 באפריל עד סוף יוני 1942 ע"י שתי דיביזיות גרמניות ושמונה דיביזיות איטלקיות, וכוחות ניכרים של אוסטרי וצ'טניקי, בסלובניה התקיפו האיטלקים מיולי עד נובמבר 1942, בעצמה של 100.000 איש לערך. בשעת האופנסיבה הזאת ארגן הפיקוד העליון היוגוסלבי בריגדות חדשות מתוך פלגות הפרטיזנים של סרביה, של מונטנגרו ושל בוסניה המזרחית, ובכוחן של חמש בריגדות פתח בהתקפת-נגד אל תוך מזרח-בוסניה.

מספר הבריגדות גדל עד כדי כך, שלא עוד אפשר היה לפקד עליהן מתוך מרכז אחד. לכן נוצרו גופי-גייסות מבצעים גדולים יותר — דיביזיות וקורפוסים. לפני תום שנת 1942 מנה צבא-השחרור היוגוסלבי 150.000 לוחמים, מאורגנים בשני קורפוסים, בהם תשע דיביזיות, 36 בריגדות עצמאיות ו-79 פלגות-פרטיזנים. המעצמות-הכובשות הגבירו בעת ההיא את כוחותיהן ביוגוסלביה ל-630.000 איש, וחלוקתם: 35 דיביזיות, 5 בריגדות נפרדות, 15 רגימנטים נפרדים ו-146 בטליונים. אליהם יש להוסיף עוד את עוצבות האוסטרי והצ'טניקי, שמנו 170.000 איש, כך שהכוח כולו הסתכם ב-800.000 איש. לגבי חזיתות-הברית פירושו של ריתוק כוחות-הציר החוקים האלה היה — הקלה ניכרת.

הצבא היוגוסלבי ביצע בשנת 1942, במשך שבעה חדשים ומחצית-החודש, מבצעים תוקפניים, ויצר מחדש שטח משוחרר במרכז של יוגוסלביה. נוצרה "מדינתו של טיטו", כפי שכינה הגרמנים; היא הקיפה את החלקים הגדולים של קרואטיה, בוסניה המערבית והמרכזית, וכן חלק של דלמציה והרצגובינה. בעית ניהולו של המאבק לשחרור נעשתה עתה אף מסובכת יותר, משום שהיה הכרח לפתור בשטח חפשי גדול זה שאלות, אשר בזמנים תקינים מטפלת בהן ממשלה. ע"י נציגי כל העמים והמפלגות שלקחו חלק במאבק, נוסד ב-26 בנובמבר, 1942, בביתהץ', "הועד האנטי-פשיסטי לשחרור לאומי" כגוף מדיני המייצג את עמי יוגוסלביה.

המצב ביוגוסלביה, וכן העובדה שמעצמות-הציר הלכו בחזיתות רוסיה ואפריקה מדחי אל דחי, הכריחו את הגרמנים ואת האיטלקים לחסל את זירת-המלחמה היוגוסלבית במהרה ככל האפשר, או לצמצמה. וזאת, כדי שניתן יהיה להעביר לחזית-המזרח או לחזית-אפריקה חלק מן הכוחות שפעלו כאן, או שחלק זה יוכל, לכל הפחות, לאבטח את הקשר עם אפריקה דרך הבלקן. יתר על כן,

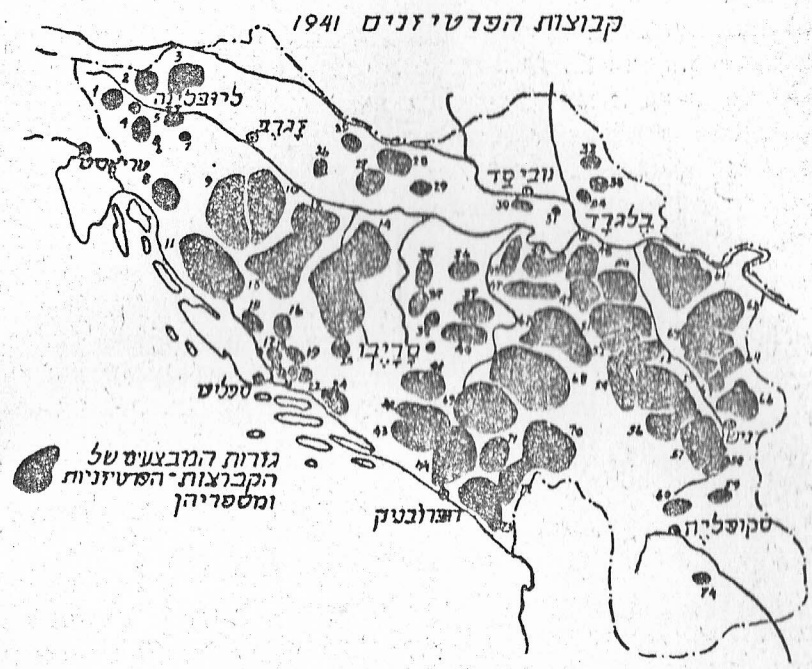
הכוחות היריבים ניצלו מיד את העמידה הקפואה על גדות הנרטיבה לשם כיתור כללי. הגרמנים הטילו למערכה בשקע־נרטיבה שתי דיביזיות ובריגדת אוסטשי, בעוד שהאיטלקים הפעילו כאן שתי דיביזיות. הקבוצה־האופרטיבית על פצועיה היתה מכותרת; בשלב הקריטי של המבצע לא עלה קוטרו של השטח על 35 קילומטר. בכך נפתחה המערכה על נהר נרטיבה, בה הכתה הקבוצה היוגו־סלבית תחילה את יריביה, עברה את הנהר ואיפשרה ע"י כך את הפינוי. בגלל ההתאמצות העצומה ותנאי־החיים הקשים פרצה מגפת טיפוס־הבהרות בקרב הפצועים והגייסות. חומר חיסון לא היה בנמצא, ומספר גדול של לוחמים אמיצים נפל קרבן למחלה זו. העזרה שנתבקשה בתרופות לא הושגה. אחרי הקרב על הנרטיבה המשיכה הקבוצה היוגוסלבית את תנועותיה לעבר מונטנגרו, כשהיא מונה שלוש דיביזיות כשרות לקרב — כל אשר השירות הרפואי השכיל להצילו מידי טיפוס הבהרות.

הגרמנים, אשר ידעו את מצבם הקשה של הפרטיזנים, ביצעו נגדם את האופנסיבה החמישית שלהם. הקבוצה היוגוסלבית היתה אז באזורים ההרריים דלי־האוכלוסין של מונטנגרו ושל הסנג'ק*, והשתדלה לטפל בכמה אלפי חולי־טיפוס. הפעם היו לגרמנים תנאים נוחים להגשים את זממם להשמדת הפרטיזנים, הם הכינו את ה"קלחת" בהקפדה, ואחרי שהשלימו את ריכוז כוחותיהם בחודש אפריל, פתחו במבצע הגדול. בקרבות התקפה עזים, ביחוד על גדות נהר סויסקה, לכדו גיסות־הפרטיזנים שלוש עמדות־מגן גרמניות והבקיעו את טבעת־ההקפה. הואיל וכך, היתה התקפה גרמנית זו כמכה בחלל ריק. הקבוצה היוגוסלבית חדרה לבוסניה המזרחית ויצרה אזור חפשי נוסף. יתר יחידות־הפרטיזנים בקרואטיה, בבוסניה ובסלובניה ניצלו לתועלתן את העובדה, שעיקר כוחותיהן של המעצמות הכובשות היו מרותקים בעת ההתקפות הרביעית והחמישית, וביצעו התקפות־נגד, ומדינתו של טיטו* קמה מחדש, והפעם — בהיקף גדול יותר.

במשך ההתקפה החמישית ולאחריה, הגיעו משלחות צבאיות של בעלות־הברית המערביות אל הפיקוד העליון היוגוסלבי. בקיץ 1943 העריך הפיקוד העליון, כי עומדים להתרחש מאורעות חשובים בחזית העולם. הנסיגה הגרמנית לפני מוסקבה אל סמולנסק, ובאוקראינה אל קיוב, ובראש וראשונה פלישת בנות הברית לסיציליה, נתנו מקום להשערה, שאיטליה עומדת לפני התמוטטות, במצב חדש זה החליט הפיקוד העליון היוגוסלבי, להעביר את כוחותיו לאזורי־הארץ המערביים, בהם שלטו האיטלקים. כאשר ממשלת בדוליו נכנעה ב־8 בספטמבר 1943, נמצאו 15 דיביזיות איטלקיות על אדמת יוגוסלביה. כתוצאה מפעולה מיידית של גייסות יוגוסלביים ומהתקוממות עממית כללית בכל חלקי אזור־הכיבוש האיטלקי, פורק

* "הסנג'ק" (מחוז) של נובי־פור — ביטוי שנשמר עוד מתקופת השלטון העות'ומני במחוז זה, אשר עד 1912 הפריד בין מלכות סרביה מזה ובין נסיכות צרנה־גורה (מונטנגרו) מזה. המער.

הגרמנים והאיטלקים חזו ברצינות נחיתות בעלות־הברית בבלקן, ואי־לכך תכננו התקפה חדשה, היא האופנסיבה הרביעית, במטרה לחסל את תנועת־הפרטיזנים בטרם תבוא הפלישה. לצרכי אופנסיבה זו, שהחלה בסוף ינואר 1943, הוטלו לקרב שש דיביזיות

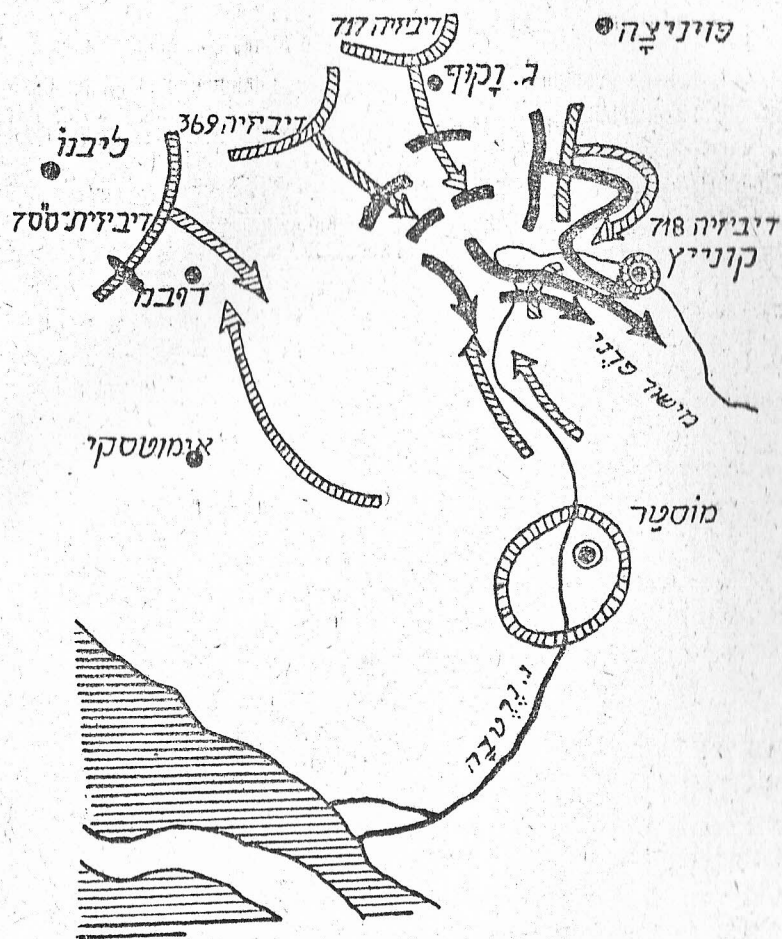

גרמניות (חמש איטלקיות), במגמה לאגוף את מדינתו של טיטו, כדי להשתמש אחרי־כן בטקטיקה של ה"סריקה", וכך להשמיד את הפרטיזנים בהרי פטרובה, בהר־גרמין ובשקע של נהר־נרטיבה.

עם התחלת האופנסיבה הגרמנית־איטלקית, הקים הפיקוד העליון היוגוסלבי "קבוצה־אופרטיבית" בת חמש דיביזיות, והחליט לבצע אופנסיבת־נגד* בכיוון מונטנגרו, כדי להצית שוב את המרד באותם אזורים, בהם גברה שוב ידם של הכובשים והצ'טניק. הפיקוד העליון היוגוסלבי הגיע לידי החלטה, לקחת אתו גם 4.000 פצועים מקרבות קודמים. הקבוצה־האופרטיבית חדרה במפתיע בחזית רחבה לנהר נרטיבה והכתה את הדיביזיה האיטלקית "מורג'ה" שוק על ירך. בהודמנות זו נפל גשקה של הדיביזיה האיטלקית לידים יוגוסלביות.

* הרושם הנו, כי מבחינה אויב־קטיבית המדובר פאן היה בנסיגה, כחלק של "הגנה נידת" גדולה. — המער.

המערכה על הנהר נרטיבה

בקים השחורים: הכוחות היוגוסלביים

הגשק, אם מרצון ואם ע"י שימוש בכוח, מ"11 מתוך 15 הדיביזיות הללו, והן נלקחו בשבי. אותה שעה הצטרפו פלגות אחדות מתנדבות למאבק נגד הגרמנים. כל שבויי המלחמה הוצאו עד מהרה לחפשי. ארבע דיביזיות איטלקיות בלבד פורקו מנשקן ע"י הגרמנים, או שצורפו לצבא הגרמני. צבא הפרטיזנים היוגוסלבי גדל

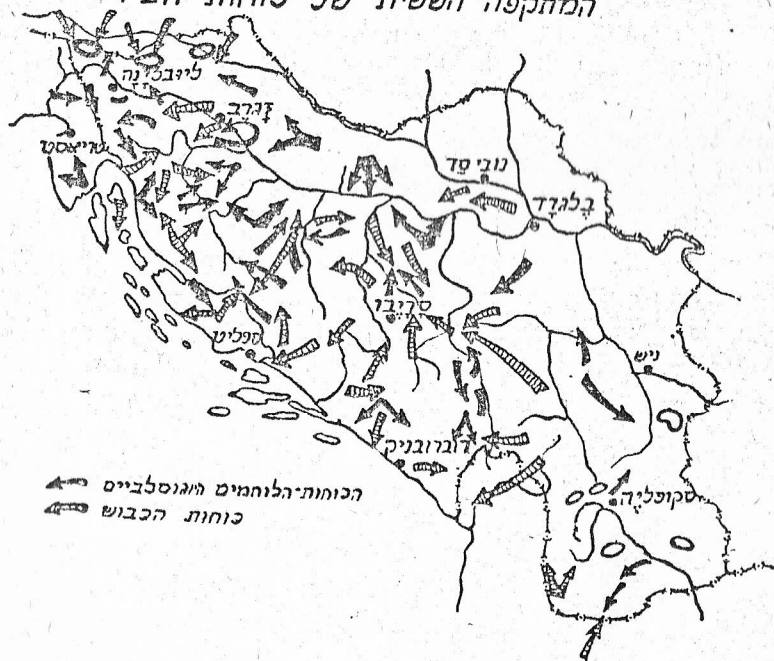
בממדים עצומים והתחמש בכל סוגי הנשק, כולל נשק כבד. כל דלמצייה, קרואטייה המערבית וסלובניה המערבית היו משוחררות. כמעט כל החוף האדריאטי היה בידי יוגוסלבים.

יחידות הפרטיזנים המחוזקות עברו מיד להתקפות על נקודות-משען גרמניות שעל גבול השטחים המשוחררים, וגרמו אבידות קשות לחילות-המצב.

הגרמנים לא יכלו לעמוד מנגד באפס מעשה, כשהצבא היוגוסלבי נטל לידיה את היוזמה, והבטיח לעצמו, ע"י היסוד המוצק של החוף האדריאטי, עמדת-כוננות למבצעים תוקפניים רחבי-מטרות. יתר-על-כן, הם חששו לנחיתת בעלות-הברית על החוף האדריאטי החפשי בדלמצייה, אי לכך, אספו הגרמנים את כל הכוחות שעמדו לרשותם, ופתחו בספטמבר את ההתקפה השנית על צבא הפרטיזנים, שמנה כבר בעת ההיא תשעה קורפוסים, שהם 27 דיביזיות, שמונה בריגדות עצמאיות, 13 בטליונים נפרדים ו-123 פלגות-פרטיזנים, שמנו יחד 300.000 איש.

המעצמות הכובשות פעלו בהתקפה זו ב"21 דיביזיות גרמניות (250.000 איש) ושלוש וחצי דיביזיות הונגריות (27.000 איש). אם כי הפרטיזנים נאלצו לנטוש את הנמלים הגדולים שעל החוף תחת לחץ חזק זה, הם הצליחו לשמור על שלמות

המתקפה השנית של כוחות-הציו

כוחות הלוחמים היוגוסלביים
כוחות הכבוש

כוחותיהם; עוד לפני תום האופנסיבה הזאת הם ביצעו הסתערויות תוקפניות גדולות.

כתוצאה מן ההצלחות שהושגו במאבק לשחרור, נתקיים בנובמבר 1943 המושב השני של הועד האנטי-פשיסטי, והוקמה מועצה לאומית, אשר הפעם מילאה כבר תפקידים ממשלתיים. המועצה הלאומית הכריזה על גיוס כללי, כדי להחיש את שחרורה המוחלט של הארץ.

בחודש מאי 1944 ביצעו כוחות הכיבוש את התקפתם הגדולה האחרונה. הם הגבירו את גייסותיהם ל-24 דיביוזיות גרמניות, תשע דיביוזיות בולגריות, דיביוזה הונגרית מלאה וחמש דיביוזיות הונגריות חסרות. בזמן שהוא יכלו היוגו-סלבים להעמיד מול האויב 13 קורפוסים (38 דיביוזיות, וכן 20 בריגדות עצמאיות ו-107 פלגות). ההתקפה החלה עם נחיתת-פתע מן האויר בעצמת רגימנט-צנחנים. ההתקפה היתה מכוונת נגד מקום-מושב של הפיקוד העליון בדרבר, במטרה להשמיד את החנהגה העליונה, וטיטו בראשה, או ללקחה בשבי. הרגימנט הגרמני הוכה במאבק עז של קרב-מגע. 120 צנחנים יכלו להציל נפשותיהם, כי גייסות-שריון גרמניים, שפעולתם תואמה עם ההתקפה מן האויר, הבקיעו להם דרך. טיטו והפיקוד העליון ניצלו. במערכות גדולות, שהתפשטו על פני הארץ כולה, הובסה גם התקפה גרמנית זו. היריב השאיר 20.500 הרוגים ו-6500 שבויים. שללם של גייסות-הפרטי-זנים בהתקפה זו כלל: 96 כלי-יריה ארטילריים, 19 שריונים, 3 מטוסים, 16.000 רובים, 160 קרונות, ציוד מלחמתי ועוד. נוסף לזה הושמדו 175 כלי-יריה ארטי-לריים, 250 מרגמות, 108 טנקים, 37 מטוסים, 700 קרונות, 96 כלי-ספנות, ועוד.

השיבותם של המבצעים היוגוסלבים.

לאחר התקפה זאת עבר הצבא היוגוסלבי לביצוע מבצעים גדולים; הוא מנה כבר 17 קורפוסים עם 51 דיביוזיות, 23 בריגדות עצמאיות ו-107 פלגות. את מידת ההשפעה שהשפיעה בעת ההיא עצמת הצבא היוגוסלבי על חזיתות-העולם, ניתן להבין מתוך השואה קצרה. בסוף 1944 נאלצו מעצמות-הכיבוש להטיל לקרב 40 דיביוזיות שמנו כ-580.000 איש נגד 51 הדיביוזיות היוגוסלביות (500.000 איש בערך). באותם הימים פעלו בחזית האיטלקית 27 עד 28 דיביוזיות גרמניות שמנו כ-350.000 איש מול 24 דיביוזיות של בנות-הברית. היה אומר, שלחזית היוגוסלבית נודעה אז השיבות מכרעת.

אחרי ההתקפה הגרמנית השביעית — האחרונה — נטל הצבא היוגוסלבי את היזמה לידי באופן סופי. מאז החל להכתוב ליריב את רצונו הוא, החלו ההתקפות הגדולות, שמטרתן שחרורה המוחלט של יוגוסלביה.

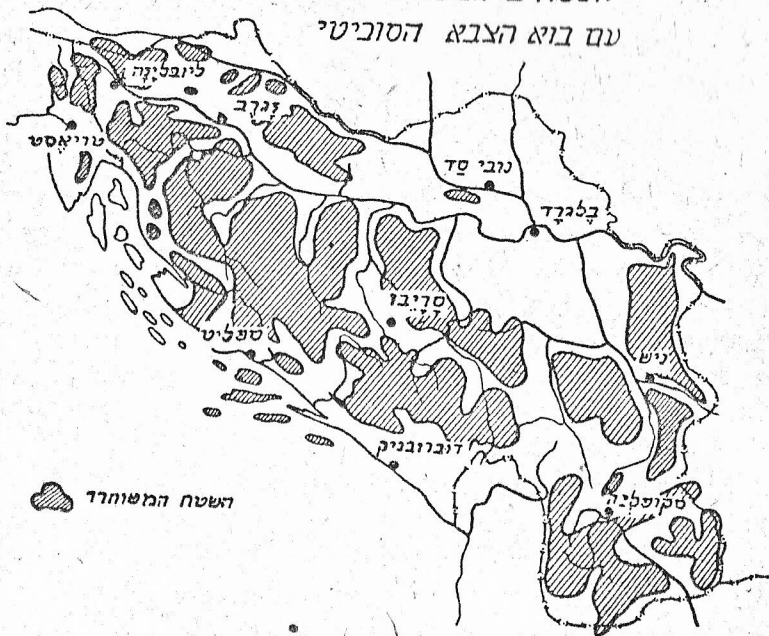
באמצע שנת 1944 נודעה לסרביה השיבות מיוחדת. אפשר היה לצפות, שצבא-הסובייטים יחדור בקרוב דרך רומניה אל גבולות סרביה המזרחית. קבוצת-

הארמיות הגרמנית, שעמדה ביון, התכונה לסגת דרך סרביה. תפקידם האסטרטגי של היוגוסלבים היה לשחרר סופית את סרביה ולמנוע את נסיגתה של קבוצת-הארמיות הגרמנית, שברשותה היו 350.000 איש ו-10.000 כלי-רכב, אל בלגרד. למטרה זו רוכזה בגבולותיה המערביים של סרביה קבוצה אופרטיבית בת תשע דיביוזיות. קבוצה זו חדרה אל סרביה, ואחרי כמה חדשים של מבצעי התקפה ומבצעי הדיפה עזים, היא שחררה — בשיתוף עם חמש דיביוזיות מתוך סרביה — חלק גדול של ארץ זו. שעה שגייסותיו של הצבא הסובייטי הגיעו בספטמבר 1947 לגבול היוגוסלבי, היה כבר רוב רובה של יוגוסלביה משוחרר.

הקרב על בלגרד

עתה החלה המערכה הגדולה לשחרור עיר הבירה בלגרד. מן הצד היוגוסלבי הוטלו להתקפה שמונה דיביוזיות (ומספריהן: 1, 5, 6, 11, 16, 21, 28 ו-36). הן נתמכו ע"י קורפוס ממוכן רוסי. תשע דיביוזיות נוספות (ה-2, 17, 22, 23, 24, 25, 45 ו-46), נתמכות ע"י גייסות בולגריים אשר עברו בימים ההם לצד בעלות-הברית, החזיקו בחזית שמדרום נגד לחצה הכבד של קבוצת-הארמיות הגרמנית "E". בלגרד שוחררה אחרי ששה ימים של קרבות-רחוב עזים. אבידותיהם של הגרמנים

השטחים המשוחררים עם בוא הצבא הסובייטי

בעיר ובסביבה הגיעו ל-25,000 הרוגים ושבוים. שרידי קבוצת-הארמיות "E" הבקיעו להם דרך מערבה, מעבר לבוסניה. אחרי סרביה שוחררה בקרבות עזים גם מוקדון ע"י דיביזיות מוקדוניות.

בעת ובעונה אחת התחילו הגייסות היוגוסלביים גם בשחרורם הסופי של החוף ושל דלמציה כולה. באמצע ספטמבר 1944 ביצעה הדיביזיה ה-26 נחיתות מבסיס המבצעים שלה על האי ויס (ליסה), שחררה את כל איי דלמציה-התיכונה, ונחתה אחר-כך, בסיוע ציי-המלחמה הבריטי, על חוף היבשת. בשחרור דלמציה השתתפו ארבע דיביזיות נוספות, שאחרי חדשים של קרבות עקשניים גירשו את הכובש מארצם.

באופן זה ניטלה מן הגייסות הגרמניים שנמצאו באלבניה, האפשרות לסגת דרך דלמציה. חלקים של הקורפוס הגרמני ה-21 הושמדו בידי גייסות בני-מונטנגרו.

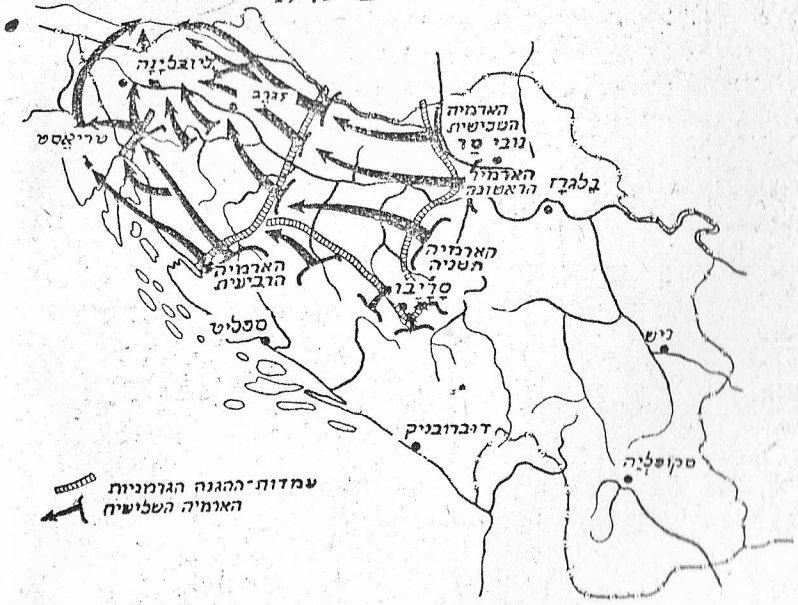
הארמיות הראשונה והשלישית הבקיעו את החזית הגרמנית בסירמיה, ותוך כדי מסעות מהירים במעלה הדרבה הם חדרו אל קרינטיה לפני הגרמנים, בעוד שהארמיה הרביעית הבקיעה את החזית בליקה, התקדמה לנהר איזונצו, שחררה את טריאסט והתאחדה באזור קלגפורט עם הארמיה השלישית. בדרך זו נוצרה צבת גדולה סביב ארמית-הבלקן הגרמנית אשר נאלצה להכנע עם מפקדה, פלדמרשל לר. במבצעים סופיים אלה הושמדו 140,000 מאנשי האויב, 240,000 איש עם מרשל לר בראשם נלקחו בשבי. השלל מנה: 2950 כלי-ירייה ארטילריים, 180,000 רובים, 31,000 כלים אבטומטיים, 9500 משאיות, 480 שריונים ו-140 מטוסים; כל זה מעיד באופן ברור ביותר על היקף המבצע ועל עצמתו של הצבא היוגוסלבי, אשר בעת ההיא מנה כבר 800,000 איש. יוגוסלביה שוחררה כליל ב-15 במאי.

בלחמו על חירותו ובמלאו חובתו כלפי בנות-הברית, הקריב העם היוגוסלבי במלחמה זו קרבנות גדולים. במשך המלחמה נתמעטה אוכלוסייה בת 15 מיליונים ב-1.7 מיליון, ש-350,000 מהם נפלו בחזית.

אבידותיו של האויב במשך המלחמה ביוגוסלביה הגיעו לכ-450,000 הרוגים ו-559,000 שבוים. הגייסות היוגוסלביים לכדו או השמידו בתקופה הזאת — 4600 כלי-ירייה ארטילריים, 13,400 מקלעים, 600,000 רובים, 7100 מרגמות, 300 מטוסים, 930 שריונים, 20,000 כלי-רכב ועוד. הושמדו או ניווקו קשות: 153 בתי-חרושת, 72 תחנות-כוח, 104 מחצבים, 3300 גשרי-רכבת וגשרי כבישים, 840 תחנות-רכבת, 90 מנהרות ועוד. אחרי שנת 1943 ירדה תחבורת-הרכבות עד ל-16 אחוז מכושרה. עמי יוגוסלביה שחררו את ארצם בכוחות עצמם, ועל פי רצונם בנו להם מדינה חדשה וצבא חדש.

(המשך יבוא)

המבצעים הסופיים 1945

שחרורה של יוגוסלביה

עם שחרורן הסופי של סרביה, מוקדון, מונטנגרו ודלמציה, נוצרה חזית אסטרטגית יוגוסלבית של ממש, אשר באגפה הצפון-מזרחי התחברה לחזית האוקראינית השלישית בהונגריה.

(*) יחסית — לעומת הדיביזיות הפרשוניות המקוריות, שמנו כרגיל אלפים מעטים מאוד של לוחמים — המער.

י ב ש ה

1) CALVERT, BRIG. M.

Prisoners of Hope. J. Cape, London, 1952; 16 s.

סיכום מבצעה של הבריגדה ה-77 הבריטית ביערות העד של בורמה במלחמת העולם השנייה. המחבר היה מפקד הבריגדה ואחד מפקודיו של וינגייט. ספר זה עומד להופיע בקרוב בהוצאת „מערכות“.

2) CHAMBRE, R.

L'Épopée Française d'Italie 1944. Flammarion, Paris, 1952; 442 p.; 980 francs.

מבצעיו של צבא צרפת החופשית במסע איטליה ב-1944

3) EDWARDS, MAJOR T. J.

Standards, Guidons, and Colours of the Commonwealth Forces, Gale & Polden, Aldershot, 1953; ill.; 30s.

דגלים וסימני ההיכר של צבאות הקהילה הבריטית

4) MALCOLM, LT.-COL. G. I.

The Argylls in Korea. Nelson, London, 1952; 97 p.; 12s. 6d.

סקירת פעולותיו של אחד הגדודים הסקוטיים המפורסמים ביותר במלחמת קוריאה.

5) NIMIER, R.

The Blue Hussar. Messner, N. Y., 1953; 243p.; \$3.75.

המחבר התגייס ב-1945, בגיל 20, לרגימנט ההוסרים השני הצרפתי, והשתתף בכיבוש גרמניה. ספרו מתאר ללא כחל ושרק את הווי צבא הכיבוש הצרפתי בגרמניה עם תום המלחמה, ואת נטיותיו להתנקם באויביו לשעבר ע"י מעשי שוד, הרס, ואונס.

6) SANGER, COL. D. B. & HAY, T. R.

James Longstreet. Louisiana State University Press, 1952; 460 p.; \$6.50.

ביוגרפיה של אחד ממפקדיו המפורסמים ביותר של צבא ארצות הדרום במלחמת האזרחים של ארה"ב.

א ו י ר

1) GATLAND, K. W.

Development of the Guided Missiles. Philosophical Library, N.Y., 1953; 133 p.; \$3.75.

סיכום העובדות שנועדו עד עתה ברבים בדבר פיתוחם של הקליעים המונגחים, והערכת אפשרויות עתידות בשטח הפעלת כלי נשק אלה.

2) KNOKE, H.

I Flew for the Fuehrer. Evans, London, 1953; 187p.; 12s. 6d

זכרונותיו של טייס גרמני במלחמת העולם השנייה.

(סוף בעמוד 14)

מדף ספרים

ספרים חדשים בעלי-ענין לאישה-צבא

כללי

1) BARCLAY, BRIG. C. N.

The New Warfare. Clowes, London, 1953; 10s. 6d.

עורך כתיבת האנגלי „רבעון הצבא“ מנתח את המלחמה הקרה בתמימינו ומגדירה כאורח מלחמה חדישה, אשר התפתח בשנים 1939-45.

2) BRASSEY'S ANNUAL 1953, The Armed Forces Yearbook;

Edited by R-Adm. H. G. Thursfield, Brig. C. N. Barclay, and Air Vice-Marshal W. M. Yool. Clowes, London; Approx. 450 p., ill.; 63 s.

מהדורה חדשה של השנתון הבריטי המפורסם המסכם את ההתפתחויות הצבאיות של השנה שעברה בשטח היבשה, האויר והים, ברחבי העולם, חומר קריאה מאלף לכל קצין.

3) COLVIN, IAN

The Unknown Courier. Kimber, London, 1953; 15 s.

במלחמת העולם השנייה הוטלה לחוף ספרד גוית קצין אנגלי אשר נשא אתו תכניות פלישה של בנות-הברית ליוון. פרשת הטעיתו של הפקוד הגרמני העליון ע"י השמוש בגויה שהוטלה מצוללת בריטית מהווה את נושאו המרתק של הספר הנ"ל.

4) GREENE, L.

The Raid. Holt, N.Y., 1953; 246 p.; \$3.00.

פרשת פשיטתו של גיון בראון על „מעברת הארפר“ ב-1859, אשר שמשה למעשה כפתוחה למלחמת האזרחים של ארה"ב.

5) MEERLOO, J. A. M.

Patterns of Panic, International Universities Press, N. Y., 1953; 120p.; \$2.00.

נתוח תופעת הבהלה ההמונית בימינו, פרי עטו של מי שהיה ראש המחלקה הטסיכולוגית של הצבא ההולנדי במלחמת העולם השנייה.

6) TITO SPEAKS

Edited by V. Dedijer. Weidenfeld & Nicholson, London, 1953; 456 p.; 18 s.

(6 אוטוביוגרפיה של המנהיג היוגוסלבי.